

ТЕТЯНА ФРОЛОВА

КОМУ КАЗКУ,
А КОМУ БУБЛИКІВ
В'ЯЗКУ

КАЗКИ

ЛЬВІВ – 2010

Авторська редакція
Ілюстрації *Марії Василенької*

© Тетяна Фролова, 2010

© Марія Василенька, іл., 2010

ЗАМІСТЬ ПРИКАЗКИ

Жила на світі одна старенька бабуса. Вона мала аж дванадцятро онучат. І всі вони, і хлопчики, і дівчатка, всі, від найменшого до найбільшого, дуже любили казки. Вони любили слухати, а бабуса над усе любила і вміла ті казки розказувати. Як почне бабуса казки казати, то вже можна й колисанку не співати. Хтось засне, а хтось і до ранку слухав би.

А якось перед тим, як казку казати, бабуса спитала:

- А як там було з тими бубликами?
- З якими бубликами, бабусю?
- А з тією в'язкою. Як там було? Пам'ятаєте? Закінчилася наша казка, а хто слухав, тому бубликів в'язка.
- Пам'ятаємо, пам'ятаємо.
- Але це ж неправильно, – обурилася бабуса. – Хто слухав, тому ще й бублики. А тому, хто казку казав? Нічого? Так нечесно.

Внучата задумалися, принишкли і знічено посміхалися. Хтось палець у рот поклав, хтось по-дорослому потилицю чухав, а Оленка спитала:

- А ви, бабусю, як би хотіли ті бублики розділити?
 - Ну... Не знаю. Але так нечесно.
 - А бублики є? – спитав Сергійко.
 - Аякже! Є. Бо як можна починати казку без в'язки бубликів? Бублики є. Тільки-от... Кому їх їсти? – все ніяк не могла придумати бабуса.
- Внучка Юля ще трішки подумала, а потім сказала:

– Тоді виходить так, що в'язку бубликів треба віддати бабусі за те, що казку нам розказувала.

Тут всі діти загаласували, засперечалися. Нікому не хотілося zostаватися без бубликів.

- А ми?
- А нам бубликів?
- Ми теж хочемо.
- Це ж ціла в'язка! А нам жодного?
- Це несправедливо.
- А ви за те казку будете слухати. Хіба ж вам того мало? – намагалася втихомирити дітей Юля. Вона ж уже ходила до школи, збиралася з першого класу до другого переходити. Вихід знайшов Сергійко. Він ще до школи не ходив, а лише в дитячий садок, та був допитливий і розумний.
- А знаєте що? – сказав хлопчик. – Слухайте, слухайте, я придумав. Діти принишкли.

- А ми бублики порівну розділимо. От! І бабусі, і нам буде. Там же їх багато, ціла в'язка. Треба їх порахувати, а потім розділити на всіх.
- Молодець, Сергійку. Це ти добре придумав.
- Ага, це ж їх треба перелічити. А їх он скільки – ціла в'язка.
- Це зроблять школярики. Хіба вони лічити не вміють?
- І я вмію.
- І я.
- А я вмію лічити тільки до десяти, – сумно сказала найменшенька дівчинка і показала пальці на обох рученятах.
- Навчишся, – заспокоїла дівчинку Юля. – Підростеш – то й навчишся. Я теж колись не вміла.

Бабуся в розмову не встрявала. Їй було цікаво, як діти вирішать проблему з тими бубликами. Ясна річ, бабуся ради жарту почала цю розмову про бублики. Хіба вона таке дозволила б, що б їй дісталася ціла в'язка бубликів, а дітям – жодного? Скажіть мені, де ви бачили таких бабусь? Тим паче, що бубликів було багато, а зуби у бабусі були не такі вже й міцні. Отже, справа з бубликами була вирішена. Пора було починати казку. Всі повсідалися – і бабуся почала.

КАЗКА ПРО ДІДОВІ ДОВГІ ЛІТА

В одному селі жив собі та був старий-старезний дід. Ніхто не знав, скільки йому було років. Батьки і діди наші пам'ятали його вже старим.

– А коли ж він тоді молодим був? – дивувалися ми, підлітки. – Мусив вже і він колись молодим бути.

– Та, мабуть, був. А коли – того ніхто не знає.

– Кажуть, що дід той пам'ятає, як татари нападали на нашу землю і як козаки з ними билися.

В таке ніхто з нас не міг повірити.

– Які дурниці! І як таке можна було вигадати? Скільки ж тоді йому років?

– Хто зна... Може триста, а може й більше.

– Ну як таке може бути? Жодна людина стільки не живе. Ну сто років, ну від сили сто десять. А то – триста! Бути такого не може.

– Так, то правда, звичайні люди стільки не живуть. А дід... Цілком можливо, що дід – людина не зовсім звичайна.

– Цебто чародій чи що?

– Може й чародій.

Я був відчайдух і рішуче сказав:

– А давайте, хлопці, в нього самого спитаємо. А що? Просто так і спитаємо. Що ж тут такого?

– От-от, візьми і спитай, коли такий сміливий. А він тебе візьме та й оберне на павука чи на кажана, або ще краще, на щура, мишу чи жабу. А ще розказують, такі чародії колись могли людину обернути на вовкулаку. От і будеш тоді знати. Допитливий! А я вам таке скажу: обходити треба того діда десятою дорогою. А обходячи, хреститися і «Отче наш» мовити, бо тут щось непевне.

Таке мене зупинити не могло. Я не був страхополохом, а у відьом і всяку нечисть не дуже вірив. А тут ще й нагода така випала – перед хлопцями похизуватися, який я відважний. І постановив я собі: що б там не було, а я в діда того про все розпитаю, а потім нехай мене вже обертає на кого хоче. Хоч і на вовкулаку. А за що він має на мене сердитися? Я ж йому нічого поганого не зробив? Я просто хочу знати... Хлопці, звичайно, не вірили, що я наважуся в діда про щось питати, та ще увечері, проти ночі, та ще й до чародія до хати пішовши.

– Брешеш, – сказав Грицько Козодій. – Брешеш – і все.

– Собаки брешуть, – огризнувся я. – І ти. А я не брешу, бо я не твій брат і на тебе не схожий.

Ми вже ладні були зчепитися, і я Грицькові таки добре надавав

би, бо я сильніший. Аж тут подав голос наш лідер, хлопець, що був трохи старший від нас і сильніший. Андрій Копистка. Ну, ви знаєте, внук Мусія Копистки.

– Чого ви, як ті півні? Перестаньте. Чого ти, Грицьку, до нього причепився? Бреше! А ми за ним прослідкуємо, проведемо його аж до дідової хати – от і будемо знати, бреше він чи ні.

Добре, що я сам знав, що я не брешу. А що хлопці будуть поблизу, так навіть краще.

Ми намітили зустрітися увечері, коли худобу з пасовиська гнатимуть. Хлопці прийшли всі, і навіть ті, котрих не було при нашій розмові. Всім було цікаво. Провели мене до моріжка. Звідси добре було видно двері дідової хати.

– Далі, хлопці, не треба, щоб старий не помітив. Бо хто його знає, чи тоді він захоче розказувати. Слідкуйте за дідовими дверима. Вам буде видно. Щоб потім всякі... – нищівний погляд вбік Грицька, – не плескали своїми дурними язиками казна-що.

Хлопці спинилися, а я пішов до дідової хати, і навіть на хлопців не оглянувся.

Трава вже була холодна від роси. Місяць був уповні. Кажуть, що це магічна пора для всяких відьом і чародіїв. Та я про те не думав. Я думав, на якому коні до діда підїхати, щоб дід мені все розказав. У діда світилася гасова лампа. Електрики в нього не було – старий не хотів. Я увійшов у сіни. Тут було темно, пахло сухим зіллям і ще чимось таким... Либонь, давниною. Я довго мацав, не знаходячи хатніх дверей. Драбина, ще якісь дверцята, мабуть, до комірчини...

«А може старий чародій сховав свої двері, як колись конотопська відьма Явдоха Зубиха?» – подумав я. І як тільки таке подумав, так і намацав клямку від хатніх дверей. Не без остраху відчинив – і потрапив у маленьку чисто прибрану ошатну світличку. Тут теж пахло сухим зіллям. В кутку постіль, по стінах образи.

«Щось не схоже, щоб дід був чародієм, – промайнула думка. – Бо чому тоді образи?».

Але дід вже мене помітив і повернув голову в мій бік. Треба було щось казати.

– Добрий вечір, – найперше, як годиться, привітався я.

– Вечір добрий, – відповів старий. – Сідай, хай все добре в моїй хаті всідається.

Я присів на триногий стільчик, змайстрований, вочевидь, самим дідом, і такий же старий, як і він. Дід пильно дивився на мене, як на якусь дивовижу. Він саме вечеряв. Перед ним у полумиску була відварена нечищена картопля. Дід брав картоплину, чистив її, круто солив, а

вже потім з другого полумиска брав до неї квашеного огірка, що пахтів на всю хату. Їв повільно, поважно, зі смаком, час від часу відпивав з череп'яного кухля, якийсь, вочевидь, трав'яний відвар. Мовчанка затягнулася. Я ніяк не міг почати розмову. Мовчанку порушив таки ж дід.

– А може б і ти, хлопче, трохи підкріпився зі мною у гурті? Тут вистачить.

– Ні, дякую, я не голодний.

– Ну, як знаєш. Я в твоєму віці завжди голодний був. Набігаєшся бувало, то за обидві щоки уминаєш все, що мати поставить. Та от біда, що не завжди було що ставити.

Старий зітхнув.

– Ну, посидь трохи. Я довечеряю, то пригощу тебе щільниковим медом. Отут вже, брате, не відмовишся. Правда?

Я кивнув. Було лячно їсти щось у того чародія, але від щільникового меду відмовлятися не хотілося. Та й старого ображати шкода було, тим паче, що не скидався він на чародія, а на старого, дуже старого, самотнього і дуже привітного дідуся. А ще я подумав про хлопців, щодесь там мене чекають і може й хвилюються за мене: чи не перетворив часом мене дід на якогось вовкулаку чи ще на когось. Аби тільки, дурні, тривоги не зняли: пропав, мовляв. А я собі буду мед щільниковий наминати. Потім перед дідом сорому не оберешся. І тут я почув пронизливий хлоп'ячий свист. То Андрій Копистка. Тільки він вмів так свистіти.

– Я, діду, зараз повернуся, – кинув я старому.

– Що? Хлопці шукають? Ну-ну! Тільки повертайся. А я зараз меду дістану.

– Я миттю. Зараз повернуся.

Та й вискочив з хати. Хлопці стояли тісною зграйкою, дивилися на дідові двері і схвильовано перемовлялися.

– О, йде, – почув я і відразу ж на них накинувся.

– Ви чого? Не дали мені з чоловіком поговорити.

– Ми чекаємо, чекаємо, а тебе нема та й нема. От ми й подумали...

– виправдовувався Андрій.

– Йдіть додому, – суворо сказав я. – Ви бачили, що я не збрехав, а зайшов до діда в хату. Вам це було треба? Переконалися? А тепер ідіть додому. Зі мною нічого не трапиться. Поїм трохи щільникового меду, поговорю з дідом – і теж піду додому. Тим паче, що дід ніякий не чародій. У нього образи в хаті висять. А розмова у нас з ним буде довга. В двох словах всього не розкажеш.

Сказав так ошелешеним хлопцям та й повернувся в дідову хату,

де на столі вже на мене чекав справжній щільниковий мед. Доки я ласував, то дід розпитував:

– А ти, хлопче, чий будеш?

– Семиноженків, діду.

– Семиноженка? Це ж котрого?

– Петра Семиноженка.

– А-а! Знаю, знаю. Я, хлопче, знав ще твого прапрадіда, Максима Семиноженка. Славний козарлюга був. Так і стоїть в мене перед очима. От колись прийдеш задня, то я подивлюся, чи ти на нього не схожий.

– Схожий, схожий. Мені всі кажуть, що схожий. Я, діду, теж козак. Якщо битися, то я...

– Е, битися – то діло дурне. Козаки не були якісь розбишаки. От з ворогом битися – тут хоробрість потрібна. А з друзями що? Так, немудра забава. А коли знаєш, що, як не ти його, то він тебе – оце вже не жарти. Тут вже не на життя, а на смерть.

– А я, діду, якби з ворогом прийшлося б, то я б бився б. О, я б і татар не злякався. Їй-Богу!

– Молодчага. Таким і прапрадід Максим був.

– Діду, скажіть...

Я, здається, набирався сміливості, щоб запитати в діда про найголовніше.

– Скажіть, діду... А скільки вам років? Бо кажуть всяке. А я хочу знати від вас.

– А я от живу собі, хлопче, на світі та й думаю: коли вже в мене хтось про роки мої запитає? А ти й запитав. Зважився таки. Бо я знаю, багатьом цікаво, а от досі ніхто не зважився. Ти найперший. Молодчага. Таки весь в Максима. А якщо подумати, то що ж тут такого – про роки у старого спитати? А от... А ще кажуть всяке, то я знаю. Кажуть навіть, що нібито я – чародій. Чув таке?

– Та... Чув.

– От бачиш. Але ти не вір в те, моя дитино. Ніякий я не чародій. Все це вигадки людські. Ти їм не вір.

– А я й не вірю, тому й прийшов. А про ваші роки мені цікаво знати.

– А років мені вже і справді дуже багато. Та роки – не гроші. Що їх лічити? Лічи, не лічи, а ні менше, ні більше їх не стане.

– І що, діду, ви і справді не знаєте, скільки вам років?

– І справді не знаю. Бо коли звичайна людина легко може обрахувати свій короткий вік, то мій вік такий довгий, що його обрахувати важко.

– Скажіть, діду, чи правду кажуть про вас люди, що ви пам'ятаєте, як татари на нашу землю нападали? Я не повірив, бо як таке може бути?

– Пам'ятаю, хлопче, пам'ятаю. Бодай навіки забути та й не згадувати.

Коли наше село горіло, я тоді зовсім ще хлоп'ям був. Либонь, ще меншим, як ото зараз ти. Побачив, що горить, кинувся в ліс, там і заховався. Так і врятувався. Потім собі простити того не міг. Який же я тоді козак? А там ще того козака було... Навіть не половина. Батько мій і дід загинули в нерівному бою, захищаючи дітей та жіноцтво. Сестру і матір в ясир забрали. Коли я виріс і козаком став, шукав їх всюди, та так і не знайшов. А тоді... Довго я блукав у лісі, боявся в село повернутися. Звіра хижого так не боявся, як татарина. Страшні то були часи. А потім голод таки вигнав мене з лісу. Прийшов я до села, а там згарище. Заплакав я та й подався на Січ. А куди ж ще? Там подивилися на мене малого та й zostавили, не прогнали. Бо який ще там з мене козак був?

– Нехай зостається, – сказав курінний, – за кіньми навчитися дивитися та ранених і недужих допоможе доглядати.

Отак ріс я на Січі і з часом виріс у славного козака. Кремезний та дужий був, руками кінські підкови гнув. Ти ще не пробував? Рано ще тобі. А як виростеш, то спробуй. Отак я виріс. Вже з козаками й на турка ходив, татар по степах полохали. Все мріяв матір і сестру знайти.

Аж якось ударили на сполох: татари на село напали. Козаки на коней та й на ворога. І така мене тоді лють взяла, така ненависть мене опанувала, що бився я того разу, аж бувалі козаки дивувалися. І випало мені в тому бою покласти п'яťох татар, п'яťох братів, п'яťох синів одної матері. Потім на мене, несамовитого, аркан накинули, зв'язали та й забрали в полон. Не вбили, бо за такого молодого і дужого можна було, продавши, добрі гроші взяти. Отоді я й побачив татарську матір, що втратила в тому бою від моєї руки п'яťох своїх синів. Захотіла вона на мене подивитися.

– Таке молоде, а вже таке недобре, – сказала татарка. – За своїх синів проклинаю я тебе страшним прокляттям. Щоб за тебе смерть забула і щоб за тобою не приходила.

Я тоді ще не знав татарської мови. Це вже потім навчився. Один старий козак, що був зі мною, переклав слова татарської матері. Переклав та й зітхнув. А я ще тоді молодий був і тим словам не надавав значення. Лише заболіло мене, запекло. Я ж поклав їх на своїй землі. Чого вони прийшли? Пощо? А моя сестра і моя мати, на той час ще, мабуть, жили у пекельному рабстві і зрошували татарську землю своїми сльозами. Я шкодував тоді, що не міг сказати тій татарці про свій біль, то може б тоді вона зняла з мене своє прокляття. Але я був молодий і ще й не думав, що воно таке страшне.

Втік я тоді з того полону, ще й козаків з десятків з собою прихопив. Пішки ми на Україну, на Січ добилися. З того часу я ще був не в

одній Січі. І рубаний був, і стріляний, та смерть мене обминала. Як зачарований був від смерті. Це вже потім я зрозумів, що таки впало на мене оте прокляття старої татарки. Бо материнські сльози важать однаково: що сльози наших матерів, що чужих. Нарікав я не раз на несправедливу долю. Бо скільки ж то нашого люду полягло від татарських шабел. А скільки жіноцтва нашого було продано у рабство на поглум. То чому ж їхні сльози не впали не на чий голови? Чи наші матері проклинати не вміли? А може й не вміли...

Отака, хлопче, правда чи казка про мої довгі літа. Живу на світі, сам не знаючи, для чого. А може й жив для того, щоб тобі розказати ту історію, а ти розкажи її ще комусь. Бережіться, люди, всяких воєн. Бережіться. Не важтеся вбивати чужих синів. Не наражайтеся на прокляття ні своїх матерів, ні чужих. Бо від материнського прокляття захисту нема. А тепер йди, дитино, додому. Вже певно зачекалася тебе твоя мати. Шануй її, дитино, бо, на жаль, наші матері не вічні. Тепер ти вже знаєш, що я не чародій. Не бійся, заходь до старого відлюдника.

– А можна, ми з хлопцями зайдемо?

– Заходь хоч і з хлопцями.

– Завтра ж і прийдемо. Води вам наносимо.

– Та скільки там тієї води мені треба. Бджоли води не п'ють, а більше я нічого не тримаю. Але ви заходьте. Всіх вас щільниковим медом почастую. А хто захоче, пасічникувати навчу. То добра справа.

– О, діду, я захочу.

– То й приходь. А зараз тобі пора. Щоб мати не хвилювалася. Тобі не буде страшно? Чи може тебе провести?

– Ні, не треба, я сам.

Та й вийшов з дідової хати в холодну росу. А зорі миготіли, сміялися з мене дурного, що повірив я, нібито той старезний дід Остап чародій.

КОТЯЧА ШКОЛА ПАНА МУРКА

Котяча школа пана Мурка розташувалася в занедбаному підвалі міської багатоповерхівки. Сюди приходили кошенята різних окрасів, породи зовсім безпородні. В одних хутро було гладеньке, аж з полиском, а інші, особливо персидські, зі своїм хутром мали проблеми: його треба було старанно вичісувати. Добре, якщо було кому... До котячої школи приходили котята і охайні, чепурненькі – це домашні, котрі мали своїх господарів. Але приходили й такі, що на них жаль було дивитися: брудні, худі, закудлані. Старий кіт Мурко – директор котячої школи – зітхав, на таких кошенят дивлячись. Він казав:

– У людей інколи не гріх і повчитися. У них є таке прислів'я: під лежачий камінь вода не тече. Це дуже правильно сказано. Треба шукати собі господаря, коли він сам не знаходиться. Бо що це за життя?

Особливо закудланий кіт персидської породи на ім'я Мундик сумно сказав:

– А де ж ти тих господарів шукатимеш, коли вони вже всі давно знайдені? Всі вже давно завели собі котів. А як не котів, то собак – це ще гірше.

– Ти, Мундику, погано шукаєш, – суворо сказав пан Мурко. – Як я тебе вчив? Побачиш гарного чоловіка чи жінку, а ще краще – дівчинку, бо хлопчики – це дуже небезпечно: ніколи не знаєш, що йому на думку спаде. Побачиш – і в очі дивися: чи добра це людина.

Очі не одурять. А коли визначив, що ця людина добра, тоді сміливо йди їй назустріч. І вже танцюй, присідай, муркочи – роби, що хочеш, але, щоб людина тебе помітила. Отак і знайдеш господаря, неодмінно знайдеш. Треба тільки постаратися.

А якось до школи прийшли дві домашні інтелігентні кішечки – Миця і Топся. Від них пахло дорогими шампунями, а від Миці навіть парфумами. Кішечки тут-таки познайомилися і стали собі любенько розмовляти, вирізняючись з різношерсного котячого гурту.

– Ах, Мицю, які в тебе парфуми, – сказала Топся, поводячи своїм маленьким носиком.

– Це французькі, – запишалася Миця. Парфуми, звичайно, французькими не були, просто Миця знала, що такі бувають, і їй захотілося так сказати.

– Ах, як я люблю французькі парфуми, – замріяно сказала Топся, позаздривши Миці.

– У мене їх скільки хочеш. Хоч купайся в них, – хвалилася Миця.

– Щаслива ти.

– Так, мені поталанило. А все через те, що я кішка не проста, а породиста.

Нубійської породи.

І Миця граційно вигнула спинку.

– Моя господиня дуже неохоче випускає мене на вулицю: боїться, аби хтось мене не вкрав. Порода в мене рідкісна, а тому я дуже дорога. За мене заплатили... я вже зараз не пам'ятаю, скільки за мене заплатили, але багато.

– А я сіамська, – скромно сказала Топся. – У мене теж добра господиня. Вона годує мене котлетами та ковбасою. Хоча я більше люблю рибу.

– Ах, котлети і ковбасу я їм тоді, коли мені набридне «Віскас» і «Кітікет».

Киці розмовляли голосно, дуже сподіваючись на те, що до них дослухається все котяче товариство.

– Мені добре живеться, – продовжувала хвалитися Миця. – Моя хазяйка мене дуже любить. Вона іноді пов'язує мені пишний бант, але я того не люблю. Ще коли вдома сидиш, гостей чекаєш, тоді можна. А коли на вулицю виходиш чи ось сюди приходиш...

Миця зверхньо окинула поглядом все котяче товариство. – Тут з бантом не годиться. Та й взагалі... Коли бігаєш, тоді бант стає навіть небезпечний. Можна часом за щось зачепитися. Зі мною вже колись таке було. Ах, як я тоді злякалася. Добре, що моя хазяйка кинулася мене шукати. І добре, що знайшла. Якби я була проста безпородна кішка, то може б і не шукала, а так...

– А я люблю банти, – замріяно сказала Топся. – Це моя слабкість.

Миця скося глянула на Мундика.

– Який жахливий кіт. Хоча, якби його привести до порядку...

– Це Мундик. Він не має господаря, – співчутливо сказала Топся.

– Воно й видно. Знаєш, біля нього так нестерпно сидіти. Від нього так і тхне підвалом і тими... ну як їх?

– Щурами?

– Ні, такими маленькими...

– Мишами?

– Так, так, мишами. Пхе!

І Миця лапкою почухала свій носик. Присоромлений Мундик відійшов у куток і стояв там, не знаючи, як йому бути: чи йти геть з тієї школи, де він зазнав такої зневаги, чи ще побути трохи. Йому тут подобалося, але було вкрай образливо. До Мундика підійшла киця Аліса. Вона теж була домашня, тільки безпородна. Та це було не так вже й погано. В Алісиній вдачі змішалися декілька пород, і від кожної їй щось дісталось. Аліса була міцна, спритна, мала широкі лапи, могла легко дістати з-під землі крота, ловити не тільки мишей, але й щурів. А це може не кожна кішка. В котячій школі Аліса була відмінниця. І ота

кішка підійшла до Мундика.

– Ти чого, Мундику?

– Та... – сумно сказав Мундик і глянув у бік Миці і Топсі. Глянув та й відвернувся.

– Тебе скривдили ті задаваки? Та я їм зараз таке влаштую, що з них тільки шерсть полетить. Нікчеми! Забавкові кішки!

– Не треба, Алісо, нехай собі.

– Тоді не розкисай. Ходімо, будемо разом сидіти.

Почався урок. Сьогодні його вів директор школи сам кіт Мурко. Його поважали і навіть побоювалися. Тільки Миця зневажливо дивилася на старого кота. Кіт це відразу спостеріг, але не сказав нічого.

– Урок наш я почну трохи не звичайно. Сьогодні, зайшовши до класу, я вловив запах, не характерний для котів. У класі пахло шампунями та парфумами.

– А хіба це зле? – обурилася Миця.

– Так, це дуже зле, – сказав пан Мурко. – Кіт не має пахнути нічим. Це собаці однаково, чим від нього несе. А кіт – істота особлива. У нього не має бути запаху. Бо інакше він не зловить жодної миші. Бо миші, щоб ви знали, не такі вже й дурні і дуже обережні. Почують щось підозріле – і вивтікають, зачаяться. Тому коти мають за собою слідкувати: обходитися без шампуней, вмиватися тільки власним язиком – прекрасний спосіб, щоб ви знали. Коти – істоти працьовиті. Ловити мишей – їхнє головне покликання.

Миця скорчила таку презирливу міну, що пан Мурко аж перервав свою мову.

– Що, Мицю? Я щось не так сказав?

– Все так, пане Мурку. Я просто хотіла сказати, що такий породистій кішці, як я, зовсім не обов'язково ловити мишей. В тому нема потреби.

– Не зрозумів. Як це – не треба ловити мишей?

– А так, – зверхньо сказала Миця. – Мене моя хазяйка дуже любить. Я їм виключно «Віскас» і «Кітікет». Ви коли-небудь ласували такими делікатесами?

– Доводилось. Та мушу вам сказати, що я не в захопленні від цих продуктів. Все це штучне і дуже небезпечно для котів, щоб ви знали. Ними можна часом поласувати, як, скажімо, людській дитині цукеркою. Але, щоб харчуватися тими ласощами постійно...

Ні, це дуже небезпечно. Так і на операційний стіл можна потрапити.

– Так кажуть ті, хто не може собі дозволити такої розкоші, – обурилася Миця. – Бо вони заздрять, тому й так кажуть.

– Мицю, ти нестерпна невихована кішка. І не знаєш найвідоміших істин. Невже ти ніколи разом зі своєю хазяйкою не дивишся телевизор і не слухаєш радіо?

– Пхе! А навіщо це мені? Хіба це котяча справа – дивитися телевизор і слухати радіо?

– Може й не котяча це справа, але, щоб більше знати, треба часом користуватися людськими здобутками. От якби ти за всім слідкувала, то ти б знала, що котам треба харчуватися натуральними продуктами. Твоя господиня просто ледача і не хоче тобі готувати нормальну їжу. Скажімо, що може замінити м'ясо?

У класі на те слово зреагували всі кішки. Вони завурчали, замуркотіли, а дехто від надлишку емоцій тихенько занявчав.

– Тихо, тихо, – зробив зауваження пан Мурко. – Навчіться себе стримувати. Це теж котяча наука. Що може зрівнятися зі шматком доброго м'яса? Та ніякий «Віскас» чи «Кітікет» його не замінить. Це для справжнього кота. А молоко?

Знову в класі почувся легкий шум.

– А котлети! А ковбаса! – захоплено докинув хтось з котів. Тільки Мундик мовчав. Бо що він міг сказати? Він харчувався, чим доведеться.

– А я, скажімо, люблю кабачкову ікру, – сказала непримітна кішечка. Всі засміялися.

– Даремно ви смієтеся, – зауважив пан Мурко. – Овочі дуже корисні і людським дітям, і нам.

Миця скорчила презирливу міну і так сиділа.

– Яке товариство! – сказала тихо. – Хіба ж це для мене? Ніякої інтелігентності. Кабачкова ікра! Пхе! Хіба ж це для такої аристократичної кішки, як я?

А пан Мурко вів далі:

– Моя вам щира порада – не захоплюйтеся тим штучним кормом. Воно може й смачно, але, повірте мені, дуже шкідливо.

Уроки закінчилися, та кошенята ніяк не хотіли розходитися по своїх домівках. Їм подобалося бути в гурті. Вони пустували, мірялися силою, дехто вже мав подряпини та сліди від дружніх зубів. Ні, це не була бійка, а так, котячі забави. Кіт Мурко якийсь час спостерігав за своїми учнями, а потім вдарив лапою по старому дзвінку, що, як у кожній порядній школі, був тут. Той дзвінок висів, вчеплений до труби, і кіт Мурко, коли в тому була потреба, бив по ньому лапою. На дзвінок реагували навіть найбільші пустуни. В класі запанувала тиша. Пан Мурко суворо сказав:

– Побавилися – і досить. Мені не хочеться, щоб ви поверталися додому з подряпаними носами. Що подумують про нашу школу? Негайно розходьтесь по своїх домівках. Мицю, чого ти плачеш? Що трапилось?

У Миці з її чарівного вухка текла кров, а лапкою вона витирала сльози.

– Хто це тебе так?

– Аліска! – крізь сльози відповіла Миця. – Що я тепер скажу своїй хазяйці? Я ж не проста собі кішка, я – породиста.

– Непородистим кішкам, між іншим, так самісінько болить.

– Я більше не прийду до вашої школи. Хіба ж це школа?

– Аліса, – покликав пан Мурко. Аліса підійшла.

– Ти навіщо скривдила Мицю?

– Оту іграшкову кішку? А навіщо вона насміхалася з Мундика. Він бездомний, але, між іншим, теж породистий. А Мицька...

– Негайно помирись і розбігайтесь. А тобі, Алісо, має бути соромно. Відмінниця, а не дбаєш про честь нашої школи.

– Я дбаю. Це ось вона, та забавкова кішка, не дбає про честь нашої школи. Я її навчу, якщо вона ще того не знає, що всі коти між собою рівні: породисті і звичайні, домашні і бездомні.

Ледве вдалося панові Муркові випроводити всіх кошенят. Нарешті школа спорожніла і в класі запанувала тиша. Втомився Мурко. Він був вже таки старий, а вчити кошенят було дуже нелегко і клопітно. Але й те мусив хтось робити. Треба було подбати про молоде покоління і навчити їх всіх нехитрих котячих наук, навчити, як на світі жити. Кіт Мурко сів, задумався і ледь не задрімав.

– Що це я? – раптом похопився він. – Ох, старію, старію. Ніколи дрімати. Ще є робота. Пильна і невідкладна. Річ у тім, що їхня відмінниця киця Аліса захотіла вивчати іноземну мову. Такий предмет в програмі школи був непередбачений, але за бажанням учнів іноземні мови можна було вивчати. І вчителі у них були. Можна було вивчати майже всі пташині мови, навіть мову собак. Але Аліса захотіла вивчати мишачу мову. З тим у їхній школі була проблема. Жоден кіт досконало не знав мишачої мови. Хіба що декілька слів. Бо й то правда: про що котам з мишами розмовляти? Зловив, з'їв – та й по всьому. Така вже їхня котяча справа. А тут... і навіщо Алісі здалася та мишача мова? Але, коли учениця хоче, вона має таке право. От тепер кіт Мурко і ламав собі голову: де взяти для Аліси вчителя з мишачої мови? Жодна миша не погодиться працювати в їхній школі, як би її не запевняли, що ніхто її тут не з'їсть. Не повірить. Бо так вже повелося між котами і мишами – вічна ворожнеча. Пан Мурко зібрався йти

до мишей на перемовини, хоча й не вірив, що з того щось вийде. Але мусив іти, щоб не постраждав престиж їхньої школи.

Знайшов мишачу нору, сів біля неї і заговорив, майже заспівав, солодко, медово – заслухаєшся, якщо й не хочеш.

– Миші, ей, миші, слухайте мене уважно. Я не ворог, а ваш друг. Я завжди був проти того, щоб коти ловили мишей.

В нірці тиша. Можна було подумати, що вона порожня. Але Мурка не одуриш. Його ніс чув мишачий дух. Він добре знав, що миші там є. Просто вони дуже хитрі. Зачаїлися та й мовчать.

– А прийшов я до вас, щоб укласти з мишами довічний мир. Всі наші біди і непорозуміння від того, що ми, коти, не знаємо мишачої мови. То чи не погодився б хто-небудь з вас навчити нас вашої мови?

Котрась з мишей, очевидно, молоденька, таки не витримала й обізвалася:

– Ага! Мова наша вам потрібна! А спробує вилізти з нас хоч одна – ти ж перший її і схрумкаєш. Знаємо ми вас, підступних. Не віримо ми вам. Даремно стараєшся.

Кіт Мурко зрадів:

«Добре, що обізувалися. Тепер все може піти на лад. Головне – говорити переконливо».

І кіт заговорив ще солодше, добираючи зі свого мізерного запасу слова мишачої мови.

– Це було колись, давайте про те більше не згадувати. Відтепер у нас почнуться нові стосунки. А відносно мене... я давно вже м'яса не їм. Перепрошую. Я на дієті. П'ю саме лише молоко і споживаю вітаміни. Так що я кіт цілком безпечний.

Смілива миша продовжувала розмовляти з Мурком, хоч її намагалися припам'ятати розумніші родичі.

– Тихо, – прикрикнула вона на родину. – Я так нічого не почую. Послухай, коте, а навіщо вам наша мова?

Кіт Мурко зам'явся. Він не був готовий відповісти на таке здавалося б резонне запитання.

– Ей, коте, – осміліла миша. – Чого ж ти мовчиш?

– А... а це я добираю відповідні слова, бо дуже слабо знаю вашу мову. Річ у тім, що одна молоденька і розумна кішечка хоче відстоювати серед котів ваші інтереси. Але для того їй просто необхідно знати мишачу мову.

– А та ваша... розумна кішечка також на дієті?

– Ні. Тобто... майже. У неї ще молочні зуби, а тому... а тому...

– Я зрозуміла. Ти за свою розумну кішечку поручитися не можеш. Ти, коте, брешеш. Ти навмисне все це вигадав, аби котрусь з нас

вполювати.

«От хитрющі ті миші, – подумав кіт Мурко, – не так просто їх перехитрувати».

Він заговорив ще солодше, ще переконливіше.

– Клянусь. Наша Аліса і справді хоче навчитися вашої мови.

– Добре. Ти мене добре чуєш?

– Прекрасно.

– То нехай ваша Аліса приходить до нашої нірки, і я, не виходячи з нірки, буду вчити її нашої мови. Як прийде, то нехай покличе Мишанду. Мишанда – то я. Зрозумів?

– Зрозумів. Дякую тобі, Мишандо. Думаю, що ви з Алісою заприятелюєте.

– Краще не треба.

– Ну, як хочеш.

– Завтра нехай приходить.

З нірки було чутно багатоголосий писк. Миші обурювались поведінкою Мишанди. Вона виправдовувалася, щось їм пояснювала, але Мурко уже того не зрозумів, бо насправді дуже погано знав мишачу мову.

Пан Мурко був собою задоволений. Престиж школи було врятовано. Тепер Аліса, якщо їй так хочеться, нехай собі вчить мишачу мову. Хоча пан Мурко ніяк не міг того збагнути: навіщо їй це?

– Молоді завжди люблять щось вигадувати. Аліса також. Екстрімалка!

В котячій школі новина: Мундик прийшов до школи гарний, вичесаний, кожна шерстинка на ньому виблискувала – аж всі здивувалися. Всі побачили, який це гарний кіт.

Всі кицьки з нього очей не спускали.

– Ах, Мундик!

– Розкішний!

– Шикарний!

– Правду казали, що він породистий. А я не вірила.

– А я знала, що він породистий. Породу не сховаєш. Її відразу видно.

– Ой! Ой! Видно! Чомусь ти тієї породи не бачила, коли Мундик був занедбаний і закудланий.

– А нібито ти бачила.

– Поталанило нашій Алісці, – мрійливо сказала Топся. – Він тільки на неї і дивиться, наче більше нікого й на світі нема.

– Бо Аліска гарна.

– А що в ній гарного? Звичайна собі кішка. І навіть безпородна.

– То й що, що безпородна? Однак гарна.

Між кицьками назрівала сварка. Але тут до класу зайшов пан Мурко – і всі затихли. Пан Мурко теж відразу звернув увагу на Мундика.

– О, Мундику, а я тебе й не впізнав. Я подумав собі, що у нас появилася якийсь новий кіт достоту схожий на нашого Мундика. Ти що, знайшов нарешті господаря?

– Це не я. Це Аліса. Вона повела мене до своєї хазяйки, а та погодилася мене взяти. Тепер у мене є свій дім.

– Молодець Аліса. Це гідний приклад для нас всіх.

Пан Мурко обвів очима клас.

– Щось я не бачу нашої Миці. Ніхто не знає, де вона? Чи може не захотіла відвідувати нашу школу? Дуже зарозуміла киця. Гарна, але зарозуміла.

– Ой, з Мицею трапилася біда, – сумно сказала Топся. – Вона в лікарні. Їй зробили операцію.

– Ай-ай-ай! – забідкався пан Мурко. – А я казав. А я попереджав. Все це ті корми. Бережіться їх, котятка.

А десь через тиждень прийшла Миця, схудла, змарніла і сумна. Кошенята – народ добрий і незлобивий. Вони вже встигли забути, як зверхньо дивилася на них Миця. Кошенята щиро зраділи, що вона повернулася.

– О, Миця прийшла.

– Миця повернулася, – загукали вони зусібіч.

– Як ти себе почуваєш? – запитав пан Мурко.

– Та так собі. Не дуже, – відповіла Миця і ледве не заплакала. Це було так на неї не схоже, що пан Мурко занепокоївся.

– Що з тобою, Мицю? Настрій у тебе, бачу, бажає бути кращим. Чого ти? Розкисати не треба. Натерпілася трохи, та тепер все піде на лад.

– Яке там на лад! – сумно сказала Миця і таки розплакалася.

– Доки я була в лікарні, моя хазяйка нову кішку собі завела. Гарну, породисту. А мені сказала:

– Йди собі, Мицю. Щоб я тебе за місто не вивозила, сама собі притулку шукай. Розумієш, у тебе вигляд вже не той. А до мене, ти знаєш, приходить добірне панство. Я не можу їм тебе таку показувати. Ти схудла, спаршивіла, всю свою породу втратила.

А я собі подумала:

«Хіба можна втратити породу? Це ж на все життя».

Але так сказала моя господиня.

– Іди, Мицю.

І погладила мене на прощання. Я й пішла. А куди мені тепер – сама не знаю. Буду тепер, як Мундик.

І тут її погляд впав на Мундика. Спершу їй здалося, що в їхній школі з'явився новий породистий кіт. А коли придивилася, то аж про своє горе забула.

– Мундик!

І до всіх:

– А я казала, що цей кіт особливої породи, тільки до порядку привести його треба. Мундик!

І граційно вигнула спинку. Та Мундик лише глянув на Мицю – і знову щось лагідно замуркотів до Аліси.

«Везе тій Алісці, – неприязно подумала Миця, – а безпородна ж! І що він у ній таке знайшов? Звичайна собі кішка. Навіть ніякого натяку на породу. Не те, що я. Ах, Мундик! Який розкішний кіт...»

Але тут Миця знову згадала про свою біду та й перестала думати про Мундика. Всі дуже співчували Миці і жаліли її. Але ніхто не міг їй чимось зарадити. Важко було собі уявити, що Миця, така гарна і ще не зовсім здорова, зовсім не пристосована до життя, житиме тепер в підвалі. Вона ж нічогісінько не вміє.

– Невже мені тепер доведеться ловити тих... ну як їх?

– Щурів? – намагалася підказати Топся.

– Ні! Бр! Який жах! Ні, таких маленьких...

– Мишей?

– Так, тих жахливих мишей.

Кіт Мурко поважно прокашлявся.

– Ну... ловити мишей – це для котів найперша справа. Нічого поганого в тому нема. Спершу буде важко, а потім звикнеш.

– Але ж я їх до смерті боюся.

Всі засміялися, а Миця знову заплакала.

– Не треба сміятися з чужої біди, – суворо сказав пан Мурко. – Миця жила зовсім в інших умовах. Їй зараз важко, і нічого смішного в тому нема.

І от всі кошенята розійшлися. І кіт Мурко пішов. Миця залишилася сама. Їй нікуди було йти. Вона сиділа в кутку, тремтіла від холоду і страху і плакала. Раптом з якоїсь непримітної нори, з якогось закутка вийшов великий огидний щур з довжелезним хвостом. Він вишкірив свої гострі зуби і голосно пропищав:

– Ха-ха-ха! Ідіть всі сюди! Такого дива ви ще не бачили. Дивіться, дивіться, он кішка, котра боїться мишей.

На його писк зусібіч повилазили щурі і почали шкіритися до Миці.

– Боїться мишей? Ха-ха-ха! А щурів вона не боїться?

– А щурів вона ще ніколи й не бачила.

– Ха-ха-ха! От дивина. А кішечка нічого, ще, видно, молоденька. Давайте її з'їмо.

– А чого ж... можна.

Миця закричала що було сили, хоча на порятунок вже й не сподівалася. Та порятунок не забарився. Аліса саме поверталася після занять з мишачої мови і почула страшний розпачливий нявкіт Миці. «Чого це вона так кричить? – подумала Аліса. – Щось трапилось».

І прожогом кинулася на голос Миці. Аліса не запізнилася. Ще б трішки – і Миці напевно вже не було б.

– А-а-а! – войовниче вигукнула Аліса і кинулася на щурів.

– Аліса! Аліса! – закричав хтось з них, і, хоч їх було багато, всі кинулися врозтіч. Одного все ж Аліса впіймала – і тут йому прийшов кінець. В кутку непритомна від страху лежала Миця. Покинувши свою жертву, Аліса кинулася до Миці.

– Мицю, ти жива? – стала торсати її Аліса.

– Не знаю, – ледве чутно муркнула Миця і розплющила очі.

– Жива, жива! – радісно сказала Аліса. – Вставай і ходімо звідси. Я тебе тут не залишу. Вставай.

– Я не можу, – спроквола муркнула Миця і знову заплющила очі.

– Мусиш, Мицю. Зберися з силами та й ходімо. Бо вони знову сюди можуть прийти – і тоді вже тебе ніхто не врятує.

Похитуючись, Миця пішла за Алісою.

– Куди ми тепер? – тихо спитала Миця. Вона ніяк не могла оговтатися від пережитого страху.

– Та от... не знаю навіть, що придумати. Моя хазяйка, мабуть, вже тебе не візьме, бо вона має нас з Мундиком.

– А якщо її дуже попросити?

– Думаю, що вона однак не погодиться. Хоча... у нас там живе сусідка, котра не має ні дітей, ні котів. Може б вона погодилася. Не знаю. Однак ходімо. Не можеш же ти залишатися на вулиці.

– Не можу, – крізь сльози сказала Миця. І вони пішли. Раптом Аліса зупинилася, наче щось собі пригадавши.

– Тільки от що, Мицю, – сказала, – наша сусідка – жінка проста і небагата. Навіть, якщо вона тебе і погодиться взяти, тут ти про дорогі шампуні чи про «Віскас» і не згадуєш.

– Ну що ти, Алісо! За цей час я набагато порозумнішала. Мене навчило життя. І пан Мурко також. Який він розумний кіт. А я була просто... безмозка забавкова кішка. Правильно ти про мене казала.

– Давай не згадувати, Мицю. Ми просто дорослішаємо.

– Так, ми дорослішаємо і стаємо справжніми кішками. І котяча школа пана Мурка нам дуже допомагає. Завтра я прийду до школи і у всіх

попрошу вибачення за свою дурну поведінку. І в пана Мурка, і у всіх. А потім я постараюся стати відмінницею, як ти. Це важко?

– Ну... як тобі сказати... просто треба багато працювати. Працювати навіть тоді, коли тобі не хочеться.

– Я буду працювати. І тоді я стану відмінницею. Як ти. Послухай, Алісо, а тобі не буде прикро?

– Прикро? А чому мені має бути прикро?

– Ну... тільки ти була відмінниця, а тут ще хтось стане. Може, тобі якось...

– Не мели дурниць, Мицько. Я тільки рада буду. Але що про те говорити? Ти спершу стань відмінницею, а потім вже будеш журитися тим, що нема чим. Це, Мицю, так відразу не буває. Я вже казала: треба багато працювати.

– А я буду багато працювати.

– Спробуй.

Тут їхня розмова обірвалася, бо вони саме підійшли до того будинку, де жила Аліса з Мундиком і, можливо, тепер буде жити ще й Миця.

З дверей саме вийшла Алісіна господиня і, побачивши Алісу, привітно посміхнулася.

– О, Аліса! Де це ти була? Мундик вже давно вдома.

– Мур, – тільки й сказала Аліса, бо не всі дорослі люди досконало знають котячу мову.

– О, а це хто з тобою? Кого моя розумна Аліса цього разу до нас привела?

– Няв, – жалібно сказала Аліса.

– Я розумію. Ця симпатична киця не має де жити. Так?

– Мур, – тихо сказала Аліса.

– От бачиш. Я все відразу зрозуміла. Але мені, Алісо, вас з Мундиком цілком вистачає. І все-таки... кудись твою приятельку треба поселити.

– Няв, – тихо сказала Миця. – Я буду хорошою і слухняною. – Бідна моя! Вона майже по-людськи розмовляє.

І Алісіна господиня легенько погладила Мицю.

– Гляди, не подряпай її, – тихо муркнула Аліса, – бо все зіпсуєш.

– Що ти! Хіба ж я не розумію?

– А ти, видно, породиста, – сказала Алісіна хазяйка. – Тільки худа дуже. В когось же ти жила. Видно, що домашня, доглянута киця. Бо коли моя Аліса привела мені Мундика, то я з ним багато поморочилася, щоб він набрав нормального вигляду. Зате який тепер з нього кіт. Всі на нього задивляються. Тепер би його взяла не одна господиня. Та я нашого Мундика нікому не віддам. Правда, Алісо? Ми нашого Мундика нікому не віддамо.

– Мур, – ніжно сказала Аліса.
– О, Аліса в мене розумна киця. Дарма, що безпородна. Я її на жодну породисту не поміняю.
І господиня погладила свою улюбленицю, а та потерлася об її ноги.
Потім господиня ще раз погладила Мицю.
– Не журися, Мицю, я тебе влаштую до доброї людини. Бо це дуже важливо, щоб до доброї. Бо люди тепер... – зітхнула. – Часто не думають, що роблять. Вони часто заводять собі кішку чи собаку, а потім бездумно викидають. А воно ж живе.
І господиня повернулася в будинок.
– Почекайте на мене тут, – кинула кішкам.
– До нашої сусідки пішла, – сказала Аліса.
– Послухай, Алісо, а як твоя хазяйка здогадалася, що я – Миця?
– Не знаю. Мабуть, тобі твоє ім'я дуже пасує. Вважай, що тебе вдруге ним назвали.

Вранці Аліса, Мундик і Миця, ситі, веселі і причепурені, йшли до котячої школи.

Пан Мурко почав урок з того, що сказав:

– Дорогі котятка! Я дуже радий, що в нашій школі більше немає бездомних кошенят. Поки що немає. Вони можуть з'явитися. Таке життя. Але я тепер знаю, що ви дружні і одне одному завжди допоможете. А це головне. А ще я знаю, що коли я... ну, скажімо так... піду на пенсію, хоча котам, на жаль, пенсії ніхто не призначає, я знаю, що мене вмоїй школі є кому замінити. Мене замінить киця Аліса.
І кіт Мурко вдарив лапою по старому дзвінку.

КАЗКА ПРО КУХЛИК, ПРО ПЕСИКА І ЧАРІВНИКА ТОПА

У дівчинки Наталі День народження. Їй виповнилося 6 років. От скільки! Пальців на одній руці замало, щоб показати, скільки дівчинці років. Мама сміється:

– Ти не така вже маленька, щоб свої роки на пальцях показувати. Ти вже можеш просто сказати:

– Мені шість років.

– Мені шість років, – повторила дівчинка.

– Так. Восени ти вже підеш до школи.

– До осені ще далеко. Зараз щойно закінчується зима.

– Так. Зараз щойно лютий. А потім...

– Я знаю, мамочко, знаю. Потім буде весна, потім літо, а вже потім осінь – і я піду до школи.

– Так, моя хороша.

– От добре! Я вже не можу дочекатися, коли я вже нарешті піду в перший клас.

Гості розійшлися. Тепер можна спокійно, без поспіху розглянути всі подарунки. А їх чимало. Альбом для малювання, фломастери, аж дві дорогих ляльки, і хатинка для барбі, і посуд. Стільки подарунків Наталочка, здається, ще ніколи не мала. А може й мала, та просто забула.

– Мамо, мамо, а це що?

Дівчинка взяла до рук об'ємну коробку.

– Мабуть, теж подарунок. Відкрий і подивися.

Дівчинка відкрила коробку і була здивована, а може навіть трохи розчарована.

– Мамо, а тут... Кухлик.

Мама підійшла і глянула на доньчин подарунок.

– І справді кухлик. Але ти глянь-но, який він гарний. Розмальований весь.

– Так, гарний. Але ж це всього-навсього кухлик.

– Як тобі не соромно. Кожному подарунку радіти треба, який би він не був. Людина тобі від щирого серця подарувала, а ти...

– Я радію, але... А хто мені цей кухлик подарував?

– Твоя хресна.

– Хресна? – дівчинка була геть розчарована.

– Навіть дивно. Хресна завжди мені дарує гарні подарунки, а тут... Якийсь кухлик.

– Ні, ти просто нестерпна. Ти мене дуже засмутила. А, між іншим, цей кухлик не простий.

- Не простий? А який же він?
- Чарівний! Ось який. От приклади його до вуха. Чуєш?
- Чую. У ньому щось шумить.
- От бачиш.
- А що мені з ним робити?

– Ну... Для початку склади у кухлик всі свої цукерки. Он скільки їх.

Дівчинка кинула в кухлик кілька цукерок, потім заглянула в нього, та цукерок там не було.

- Мамо, мамо, – загукала Наталя. – А кухлик з'їв мої цукерки.
- Бути такого не може.
- А ось...

І дівчинка знову кинула у кухлик цукерки. Вони зникли. Мама трохи розгубилася.

- Я ж тобі казала, що він чарівний.
- Чарівний! Нічого собі! То навіщо він їсть мої цукерки?
- Чекай-но. А може в ньому хтось живе?
- Ніхто в ньому не живе.

І Наталочка перевернула кухлик верх дном.

- От... І ніхто там не живе.
- Ну... Тоді я не знаю. Та вже пізно. Складай всі свої подарунки та й ходімо спати. Я сьогодні дуже натомилася. І кухлик нехай відпочине. Він теж натомився. А завтра ми з ним розберемося.

Вранці Наталочка щойно лиш встала – і відразу до кухлика. Заглянула в нього – а в кухлику сидить маленький іграшковий песик. Дівчинка прихилилася до кухлика, засміялася і тихо сказала:

– Ку-ку!

А з кухлика їй песик:

- Гав-гав-гав!
- Ти вмієш гавкати?
- І не тільки гавкати. Я вмію навіть розмовляти.
- Ой, а я й не знала, що іграшкові песики вміють розмовляти.
- А я не просто собі іграшковий песик. Я песик казковий.
- Ой, який ти смішний, – сказала дівчинка та й дістала песика з кухлика. Він був пухнастий, геть чорний, з біленькими вушками і біленькими лапками. І кінчик хвостика теж був біленький.
- Ти дуже симпатичний, песику, – сказала Наталочка. І вона не збрехала. Песик і справді був дуже милий. А головне – і очі, і вся його мордочка виглядали так, що він нікого не збирався кусати.
- Послухай, песику, а звідки ти взявся у моєму кухлику?
- То мій кухлик, бо я тут живу.
- Ні, песику. Це тепер мій кухлик, бо мені його подарували на день

народження.

– То виходить, що мені треба виселитися з кухлика? Я б того не хотів, бо я вже до свого кухлика звик.

– То й не виселяйся. Просто тепер і ти будеш моїм песиком. І кухлик, і ти. І все-таки, хто посадив тебе в цей кухлик?

– Мене придумав чарівник Топ.

– А хто такий чарівник Топ?

– Це добрий чарівник з нашої казки.

– То ти з казки?

– Звичайно. Я ж тобі казав. І кухлик з казки. Топ сказав, що придумав мене для того, аби тобі цікавіше було.

– Ой, це і справді цікаво. Але почекай, вчора тебе в кухлику не було, я заглядала.

Песик засміявся.

– Ти мене не бачила, бо я був невидимий.

– Невидимий? Ти і таке можеш? Ану спробуй.

– Тоді посади мене в кухлик.

Дівчинка посадила песика в кухлик – і він зник з-перед її очей. Наталочка ледве не заплакала. Їй дуже не хотілося, щоб песик зник на зовсім. Вона вже встигла до нього звикнути.

– Де ти? – загукала дівчинка.

– Та я тут. Чого ти плачеш? Ти ж сама попросила.

– А я подумала, що ти вже до мене не повернешся.

– А я нікуди не зникав. Я просто став невидимий – от і все.

– Чекай. Але ж я вчора перевертала кухлик догори дном.

– Ой, я дуже злякався, що впаду. Як тільки ти взяла в руки кухлик, я так і подумав, що зараз щось буде. Тоді я стукнув лапкою по дну кухлика, дно відчинилося і Топ мене забрав.

– Все так просто?

– Так просто. Потім Топ мені сказав, що я повинен тобі показатися, щоб ти не думала, що кухлик порожній. От я і показався.

– А як твоя казка називається?

– А так і називається: казка про кухлик, про песика і чарівника Топу.

– Ні, мама такої казки мені не читала. Ми з матусею багато казок читаємо. Інколи я розмальовую. І тебе розмалювала б, якби ти був у книжці. Але такої казки ми не читали.

– А ви не могли її читати, бо вона ще не надрукована в жодній книжці.

– Шкода. Нехай би діти читали. Це ж так цікаво.

– Будуть читати. От візьме казкарька та й запише ту казку.

– А яка казкарька?

- Не знаю, якась візьме. Може бабуся Тетяна. Вона любить дітям казки розповідати. А часом і в книжку їх записує.
- Ой, як цікаво. І тоді я тебе розмалюю. Послухай, а про мене у вашій казці нічого нема?
- Ну... Не знаю. Це знає тільки чарівник Топ.
- Ти подякуй від мене чарівникові Топу за такий цікавий подарунок. Тільки не забудь. Коли його побачиш, відразу й подякуй.
- Ти незабаром сама йому подякуєш.
- Як це? Я його не знаю.
- Познайомишся. Топ казав, що хоче запросити тебе в нашу казку.
- Мене? Ой, мене мама нізащо не пустить. Мені самій не можна далеко ходити.
- А це зовсім не далеко. Це зовсім близьенько.
- Ні, мама однак мене не пустить.
- Овва! Не пустить! Та вона й знати не буде. Доки твоя мама прокинеться, ти й повернешся. Вона й не помітить, що тебе не було.
- Е, песику, так не можна. Мама має все знати. Без її дозволу нічого не можна робити. Тим паче йти в казку. В казках є всякі змії, дракони, Чахлик Невмирущий, Баба Яга, ще всякі страховиська. Ні, я й сама боюся. Я ж не богатир, а маленька дівчинка.
- Ти просто смішна. В нашій казці нічого страшного немає. Правда, є у нас Баба Яга, але вона тільки те й робить, що пригощає дітей морозивом. Вже з нею аж сваряться, бо хоч і в казці ми живемо, а в дітей однак горличка можуть заболіти. Правда, у нас є і лікарі, і чарівники, та все-таки не хочеться, щоб діти хворіли. Та добре. Ми з Топом все це ще обміркуємо.
- Наталочка засміялася.
- І ти вмієш міркувати?
- Аякже. Я ж тобі сказав, що я не звичайний песик, а казковий.
- Послухай, песику, а як тебе звати?
- У-у, не знаю.
- Як це ти не знаєш? У кожного песика має бути ім'я, і кожен песик має його пам'ятати.
- Це я знаю. Але я твій песик, і ти маєш мені ім'я придумати.
- А-а, то я придумаю. Трошки почекай – і я обов'язково придумаю. Скажи, песику, це ти вчора з'їв цукерки, котрі я в кухлик кинула?
- Я з'їв. Я думав, ти для мене їх кинула.
- Ну як я могла для тебе їх кинути? Я ж не знала, що ти живеш у кухлику.
- Ти потім перестала кидати цукерки, а я дуже їх люблю.
- Ти з'їв цукерки з обгорткою?

- Так. А що?
- Не можна їсти цукерки з обгорткою. Животик буде боліти.
- А я не знав.
- Який ти ще дурненький.
- Бо я ще зовсім маленький. А ти мене ображаєш.
- Не буду, песику, пробач. Зате я знаю, яке ім'я ти будеш мати.
- Яке, яке ім'я у мене буде?
- Ласунчик. Ось яке.
- Ласунчик. Гарне ім'я. І смачне. І ти мені даватимеш цукерки?
- Ласунчику, багато цукерок їсти не можна.
- Чому не можна?
- Зуби будуть боліти.
- А що треба їсти, щоб зуби не боліли?
- Ну... Борщ, кашу, картоплю.
- А це смачно?
- Так, це дуже смачно, – сказала Наталочка і відвела очі, бо згадала, що вона й сама не дуже любить їсти кашу.
- Добре, я буду їсти все, що треба, але потім ти мені даватимеш цукерки.
- Звичайно. Але тоді, коли вони в мене будуть.
- А хіба цукерки в тебе не завжди бувають?
- Ні, не завжди. Бо вони продаються в магазині і треба мати гроші, щоб їх купувати. Часом цукерки мені купує мама, а часом хто-небудь мені приносить. От вчора в мене був День народження, то мені багато цукерок принесли.
- І ти їх всі поїла?
- Ні, Ласунчику, що ти! Їх багато.
- А багато – це скільки?
- Ну... Це може навіть більше, ніж цілий кухлик.
- Ой, давай мені скорше, бо я вже не можу.
- Послухай, Ласунчику, на тобі цукерку і вилазь скорше з кухлика та й будемо бавитися. А ще тебе не бачила моя мама.
- А-а, це та, що тобі купує цукерки?
- Не тільки. Вона, Ласунчику, любить мене. Всі мами люблять своїх дітей.
- У-у, а в мене нема мами. Я теж хочу, щоб мене любили.
- Я тебе буду любити, Ласунчику. Тільки ти будь чемний.
- А ти завжди чемна?
- Ну... Буває, що не дуже.
- А коли ти не дуже чемна, то тебе твоя мама не любить?
- Ні, моя мама завжди мене любить. Буває, що посварить мене

трошки, коли я нечемна, та однак мене любить. Ну, ходімо, я покажу тебе своїй мамі.

– А можна, я побуду в кухлику, а ти сама підеш до мами?

– Можна. А чому ти не хочеш?

– Ну... Так просто. Я ще маленький, а в кухлику тепло.

– Добре. Тоді ти сиди і чекай мене. Я швиденько.

Як тільки Наталочка вийшла з кімнати, Ласунчик виліз з кухлика і чимдуж побіг до стола. На стіл йому залізти було важко, та він знав, що на столі були цукерки. Багато цукерок. Може навіть більше, ніж влізе в кухлик.

– Але як же ж... Як же ж до них добратися? І чого я такий маленький? І коли я виросту?

А цукерки так пахли. Вони були зовсім поруч, тільки їх треба було дістати.

– У, у, – заплакав Ласунчик, – і чому я такий маленький?

Потім він перестав плакати, обхопив лапками ніжку стільця і виліз на нього, потім ледве спромігся вилізти на спинку стільця і тоді вже стрибнув на стіл. Там були цукерки. Ласунчик задоволено засміявся.

– Ось вони, цукерки! Їх багато. Може навіть більше, ніж влізе в кухлик. Поки Наталочки нема, можна й поласувати. Я ж Ласунчик.

Тепер песик знав, що обгортки їсти не можна. А навіщо їх їсти, коли є стільки цукерок? Про всяк випадок спробував одну розжувати – та й виплюнув.

– Ні, обгортка зовсім не смачна. Від такої і справді може живіт заболіти. Зате цукерки – сам клас.

Та й ну їсти. Вже й не по одній, а відразу по дві запихав у свій маленький ротик. Аж доки не... Аж доки до хати не увійшла Наталочка. Спершу дівчинка й уваги не звернула на свого нечемного песика. Відразу до кухлика.

– Ласунчику, Ласунчику, ходімо снідати. Я тобі кашку принесла, смачну-смачну. Я теж їла. Ласунчику, ти знову зі мною в піджмурки бавишся? Ну стань видимим.

Але Ласунчик у кухлику не з'являвся. Аж тут дівчинка почула, що на столі щось шелепотить. Наталочка глянула – і очам своїм не повірила: з купи цукеркових обгортток виглядав Ласунчик і запихав у рот дві цукерки. Йому вже не хотілося їх їсти, однак він їв.

– Ласунчику, що ти робиш?

– Я... У, у! Я їм цукерки. Вони дуже смачні.

Наталочці аж не вірилося, що такий маленький іграшковий песик сам подужав з'їсти стільки цукерок.

– Ану негайно в кухлик, – суворо сказала дівчинка.

- Я... Не можу.
 - Чому це ти не можеш?
 - Бо я... Маленький.
 - Маленький? А як ти заліз на стіл? Маленький!
 - Я... Мені було дуже важко. А тепер я зовсім не можу рухатися. Я... З'їв дуже багато цукерок. Може навіть більше, ніж влізе в кухлик. Я зовсім не можу рухатися. І в кухлик я напевно вже не влізу. У, у! І в мене болить живіт.
 - А що ж тепер робити?
 - Не знаю.
 - Можна було б викликати «швидку» допомогу, але наші лікарі не вміють лікувати іграшкових песиків. Вони з мене тільки посміються. Та хай би вже сміялися, аби тільки тобі допомогли. Та вони не допоможуть.
 - А в мене так нестерпно болить живіт.
 - Бачиш, як зле бути неслухом.
 - Та бачу. Я вже більше ніколи не буду їсти так багато цукерок.
 - Що ж робити? Що ж робити?
 - Послухай... А може покликати чарівника Топа? Він мене вмить вилікує.
 - О, слухна думка. А як його покликати?
 - Треба постукати в дно кухлика. Зсередини. От він і прийде. Спробуй.
 - Ой, мені страшно.
 - Чого ти боїшся? Скоріш клич Топа.
 - А він не оберне мене, скажімо, на жабу.
 - Ні на кого він тебе не оберне. Скоріш клич Топа. В мене так нестерпно болить живіт.
- Наталочка постукала в дно кухлика і відсмикнула руку. Тут-таки дно в кухлику відхилилося і в ньому з'явився маленький чоловічок.
- Ну?.. Хто мене кликав? – аж наче сердито запитав Топ.
 - Це я кликала, – несміливо обізвалася Наталя.
 - Я кликала, бо Ласунчик... Ну, це маленький іграшковий песик...
 - Що натворив цей бешкетник?
 - Він об'ївся цукерками. І тепер у нього болить живіт. А я не знаю, що робити.
 - Зрозуміло. А де ж він?
 - Та он, на столі.
- Топ вистрибнув з кухлика. Як тільки він доторкнувся до підлоги, то відразу став чоловіком середнього зросту міцної статури.
- Ну? Що ти натворив? – спитав Топ сердито.

– У, у, не треба на мене кричати. Я ще маленький, – жалібно заскімлив Ласунчик. І Наталі стало до сліз його шкода. От зараз цей дорослий дядько візьме його і...

– Не треба Ласунчика сварити, – заплакала дівчинка. – Він і справді ще дуже маленький. Ну трохи забагато з'їв цукерок. Таке з кожним може трапитися. Аби тільки в нього животик не болів. Допоможіть йому. Ви ж чарівник. А сварити його не треба. Це я винна, що лишила його в хаті самого. Та ще й цукерки не прибрала. Я буду уважніша. Просто я ще не звикла, що в мене є такий чудовий песик.

– То він тобі подобається?

– Дуже подобається. Тільки ви скорше йому допоможіть. Йому ж боляче.

– Ну, не плач. Я йому допоможу. Але нехай трохи потерпить, щоб знав на другий раз. Інакше його не навчиш.

– У, у, я вже буду знати. Я вже буду чемний.

– Ну добре, добре. Зараз тобі буде легше.

І Топ обережно доторкнувся до Ласунчикова животика.

– Ой, – сказав песик, – лоскотно.

І засміявся.

– Вже не болить? – зраділа Наталя.

– Ні, вже не болить. Дякую тобі, Топе.

– Тепер будь чемний, – насварився пальцем Топ. – Не об'їдайся цукерками.

– А одну можна? Одну-одну...

– Ти, Ласунчику, просто нестерпний, – обурилася дівчинка. А Топ тільки посміхнувся.

– Я ж казав. Того песика не так просто чомусь навчити.

– Він ще маленький, – захищала Ласунчика Наталочка. – Він однак хороший.

– Ти тільки хвали його і захищай. То незабаром мене попросиш, щоб я забрав його, бо сама з ним не впораєшся.

Тільки тепер Топ оглянув Наталину кімнату: іграшки, полицку з книжками.

– У тебе тут затишно. А головне – чистота і порядок.

– Порядок не дуже, – почервоніла дівчинка. – Вчора мені стільки всього надарували, що я ще й не порозкладала.

– Подарунки – це добре.

– А найкращий подарунок – це я. Це ми з кухликом, – докинув своє Ласунчик. Топ мовчки дав йому щигля.

– У, у, ну чого ти б'єшся? Не можна ображати чужі подарунки.

– В тебе нема ні крапельки скромності, – суворо сказав Топ.

– А навіщо вона мені?

– Ні, ви тільки подивіться на того нахабу! Ні, я мабуть-таки, заберу тебе з собою, щоб трохи тебе виховати.

– Нізащо в світі! Ти, Наталочко, мене не віддавай. Я хочу жити тут, у своєму кухлику, у Наталочки. І взагалі, Топе, хіба можна забирати назад подарунки?

– А якщо ті подарунки нечемні?

– Однак їх забирати не можна.

– Ну добре. Якщо Наталочка хоче терпіти такого неслуха, то нехай тебе має. А як тільки вона на тебе поскаржиться, тоді начувайся. Тоді я візьму тебе у казку і подарую Бабі Язі. А зараз помовчи трішки. Я хочу поговорити з Наталею.

– То й говори. Хіба я що?

– Так ти ж не даєш нікому слова сказати.

Ласунчик ображено замовк. Топ спитав у дівчинки:

– Ти впевнена, що хочеш залишити Ласунчика собі?

– Так, я буду його вчити, як себе поводити.

– Це добре. Але дай мені слово, що коли ти відчуєш, що не зможеш з ним впоратися, то ти покличеш мене і я заберу його в казку.

– Гаразд.

– А зараз я вже мушу йти. У мене в казці чимало справ. До побачення, Наталочко.

Топ оглянувся по хаті. Він хотів попрощатися з Ласунчиком, та песика ніде не було. Його не було ні на столі, ні в кухлику, ні на ліжку, ні на підлозі, – ніде.

– Що він знову придумав? Куди він зник? – занепокоївся Топ.

– Не знаю, – розгубилася дівчинка і вже й сама стала його шукати. Та Ласунчика ніде не було. Вони з Топом кликали його, просили, щоб він до них відізвався, – даремна справа.

– Ну куди він подівся? – ледве не плакала Наталочка.

– Допоможи мені, Топе, бо я сама його не знайду.

– У, у! Я тут, – почули нарешті голос песика, та ніяк не могли визначити, звідки долинав той голос.

– Ану... Негайно вилазь, – грізно гарикнув Топ.

– Я... Не можу.

– Що не можеш?

– Вилізти не можу.

– А де ти?

– У, у... Я не знаю, як воно називається. Тут була шпаринка, я заліз, а тепер... Не знаю, як вилізти. А ще тут такий нестерпний запах. Апчихи! Ой, не можу. Витягніть мене скорше звідси.

- А де ж ти?
- У, у! Не знаю.

Дівчинка метушилася по кімнаті і ніяк не могла придумати, куди заховався її нечемний Ласунчик. А все було дуже просто. В кімнаті за дверима стояла стара бабусина скриня. Там лежали всякі колишні речі, які вже ніхто не носив, але й викинути їх було шкода. Старі люди дорожать своїм колишнім одягом. Щоб не заводилася міль, все було щедро пересипано нафталіном. Тепер вже ним не користуються. Але бабуся вірила, що це найкращий засіб проти молі. Наталочка кинулася до тієї скрині, підняла віко і витягнула переляканого Ласунчика. Він все ще тер свій носик і раз за разом чхав.

- Скажи мені, як ти туди заліз? – дивувалася дівчинка.
 - Кажу ж тобі: там була шпаринка. Я заліз, а кришка й зачинилася. І вже шпаринки не було. Я думав, що я зможу підняти кришку, але вона дуже важка. Дуже-дуже. Я так злякався. Я думав, що мені вже доведеться жити у тій... Хатинці. Добре, що ти мене знайшла. Бо цей нестерпний запах...
 - Це нафталін, Ласунчику. Щоб міль не заводилася.
 - І щоб я не заводився. Я вже більше там ніколи не заведуся.
- Топ і Наталочка голосно сміялися над Ласунчиком. А потім Топ серйозно сказав:
- Що ж, песик пізнає світ.
 - Тільки, Топа, ти не забирай мене з цього світу, аж доки я його не пізнаю.
 - А коли пізнаєш, той сам не захочеш з нього йти. Бо цей світ прекрасний.
 - А найкраще в цьому світі це цукерки.
 - Ти знову про цукерки? – обурилася Наталя. – Давно животик болів?
 - Животик більше не болить, а від цукерки я не відмовився б.
 - Топ знову дає песикові щигля.
 - У, у! Наталочко, ну скажи йому що-небудь. Нехай він не б'ється.
 - Як ти будеш нечемний, то Наталя викине тебе на смітник.
 - Не викине, не викине. Вона мене любить. От її мама не викидає Наталю на смітник навіть тоді, коли вона нечемна.
- І тут до хати увійшла Наталина мама. Песик і Топ миттю стали невидимими.
- Наталю, ти чому й досі не прибрала свої подарунки? Що це за гармидер? Якби так хтось зайшов, то було б соромно. Тобі вже шість років, ти вже велика.
 - Я, мамо, приберу, зараз приберу. Я тут забавилася і...

Дівчинка хотіла похвалитися мамі своїм песиком, але ні Ласунчика, ні Топа ніде не було. Наталочка слухала маму, а сама все водила та й водила очима по кімнаті.

– Ти щось шукаєш, доню?

– Ні... Тобто так. Одну іграшку.

– Ну добре. Я йду вже готувати обід, а ти все гарненько поскладай.

Якийсь час Ласунчик поводив себе чемно. Слухався Наталочку, не вередував, нікуди не залазив, не робив ніякої шкоди. Дивувалася Наталочка, дивувався Топ, котрий час від часу до них навідувався.

– Порозумнішав наш песик, – казала Наталочка.

– Подорослішав, – казав Топ.

Потепліло. Дівчинка виносила свого улюбленця надвір. Хто його бачив, всім він дуже подобався. Особливо дивувало, що іграшковий песик вмів не тільки гавкати, а й розмовляти. Тут Ласунчик з цікавістю розглядав курей, качок, а півня та індику трохи навіть побоювався.

– Не бійся, – заспокоювала песика Наталя. – Вони тебе не займуть. Головне – ти до них не лізь.

– Я до них? Та нізащо в світі! – казав Ласунчик і аж заплющував очі від страху.

Одного разу, коли день видався особливо теплий, Наталя винесла Ласунчика надвір і посадила на підвіконня.

– Сиди тут і грійся на сонечку. Не підстрибуй за горобцями, бо можеш впасти. А я піду щось мамі допомогти.

От Ласунчик і сидів собі, грівся на сонечку, на все роздивлявся. Тут було значно цікавіше, ніж в його кухлику. Ласунчику навіть здалося, що він трохи підріс. Правда, це було схоже на фантазію або на казку, бо іграшкові песики не ростуть. Але Ласунчикові так хотілося думати – то ніхто йому не боронив – нехай собі думає. Йому навіть здалося, що півень та індик трохи люб'язніше дивилися на нього. Та він однак їх побоювався. От сидів собі Ласунчик на підвіконні чемно і слухняно, і не думав він, і не гадав, що саме в цей день станеться з ним незвичайна пригода. Річ у тім, що саме в цей день через їхнє подвір'я проходила Баба Яга. І не казкова зовсім, не та, що пригощала дітей морозивом, а найсправжнісінька, зла і така, що дітей лякає та й дорослим всякі пакості придумує. Жила вона у найближчому лісі, у темних лісових хащах. Взимку сиділа у своїй хатинці, бо вже була стара, і боялася холоду, а коли потепліло, вийшла на промисел. Вона собі думала, що може якусь неслухняну дитину їй вдасться забрати. Та таких дітей не було. Всі діти на диво були чемні, слухалися своїх батьків і дідусів та

бабусь. Як ти таку дитину забереш? А ніяк. Від того Баба Яга була дуже сердита. Коли дивиться – а на підвіконні такий симпатичний песик сидить.

– Візьму собі хоч того песика. Все ж не дурно з дому виходила. Пригодиться. Правда, він іграшковий, та все-таки.

Вхопила Баба Яга Ласунчика та й кинула в свою торбину.

– Ой-ой-ой, – кричав Ласунчик, але Наталя його не чула, бо поралася з мамою коло обіду, а голос у Ласунчика був дуже тихенький.

– Ти куди? Куди? – закричали кури.

– То наш песик, негайно віддай, – закричав півень.

– Гел, гел, гел! Геть звідси, злодійко, – закричав індик. Але Баба Яга чимдуж подалася до своєї хатинки у лісових нетрях. Почула Наталя шарварок у дворі, вибігла – а її песика, її Ласунчика нема. Заплакала тут дівчинка та й ну питати у курей, качок та індиків, чи вони часом не бачили, куди подівся її маленький песик.

– Я бачив, – сказав індик, що завжди і до всього уважно придивлявся.

– Його взяла якась недобра жінка.

– А звідки ти знаєш, що вона недобра?

– По очах видно. Забрала вона твого песика та й понесла.

Дівчинка притьмом до хати. Тепер вона вже знала, як покликати Топа. Ласунчик не міг його покликати, бо в нього не було кухлика. Топ тут-таки з'явився.

– Що знову натворив той бешкетник? – запитав Топ.

– Нічого він не натворив. Був на диво чемний. Та у нас, Топе, біда. Ласунчика вкрали.

– Вкрали? Хто його вкрав?

– Очевидно, тутешня Баба Яга.

І Наталочка заплакала.

– Та не плач ти. Ти заваджаєш мені думати. А це справа серйозна. І навіщо він їй – ніяк втолк не візьму. Чекай. Мушу глянути у своє чарівне дзеркальце. Зараз, налаштую на хвилю Баби Яги. Бачу! Бачу нашого Ласунчика. Він сидить бідолашний і плаче. І та негідниця ще й на ланцюг його посадила. Такого маленького! Треба негайно його рятувати. Я пішов.

– Я піду з тобою.

– Тобі не можна. Це небезпечно.

– Я не можу тут сидіти, коли з Ласунчиком трапилася біда. Візьми мене, Топе, я теж хочу допомогти песикові. Йому там дуже зле. Він плаче і думає, що всі його покинули.

– Гаразд. Ходімо. Ти знаєш дорогу до лісу?

– Знаю. Я з мамою не раз ходила.

– Тоді веди мене до вашого лісу, а я вже сам знайду хатинку Баби Яги.

Йшли вони, йшли, вже й село минули, а лісу все ще не було. Вже й через поле перейшли, а лісу все ще не видно.

– А ми правильно йдемо? – засумнівався Топ.

– Правильно. От ще трошки пройдемо, а там повернемо наліво. Частина лісу сонячна, співуча, там влітку птаства всякого – аж повітря дзвенить від пташиних голосів. А дальший ліс темний аж чорний. Ми з мамою туди не ходили. Мама сказала, що йти туди йти не можна.

– Отам вона і живе, – тихо сказав Топ.

Ось і ліс завиднів. Весна ще його не прибрала, не причепурила. Безлисті дерева вже поскидали свої снігові шапки і тепер стояли зовсім голі і, здавалося, щулилися від холоду. У лісі подекуди ще лежав сніг. Тут пахло торішніми грибами і торішнім прілим листям.

– Давай я тебе візьму на руки, – запропонував Топ.

– Що ти, Топе! Хіба ж я маленька? Мені аж...

– Знаю, знаю. Та все ж погодься, бо ти можеш промочити ноги, а так і захворіти недовго. Тоді вже твоя мама сваритиме не тільки тебе, але й мене. І буде права. Бо я дорослий і повинен думати.

Довелося погодитися, бо далі почалися такі непролазні болота, що ставало аж страшно за Топу, щоб він не загруз, хоч Топ був досвідчений мандрівник. Зверху ніби сніг, ступиш – а там болото.

– Ну й нетрі! – сказав Топ і йшов далі.

– Хіба ти не можеш нічого зарадити? – дивувалася Наталя. – Ти ж чарівник. Де ж твоя чарівна паличка чи ще там що?

– Розумієш, я звик більше на себе покладатися, ніж на чарівну паличку. Я її там у казці лишив. Я думав, ти мене покликала, бо Ласунчик щось натворив. А коли я побачив нашого маленького песика на ланцюгу, то, повіриш, про все на світі забув. І про свою чарівну паличку також.

– Шкода. А то зараз ти так би не натомився, долаючи всі перешкоди. Та я ще нав'язалася на твою голову. Виходить, що я тобі не допомагаю, а навпаки, заваджаю.

– Що ти! Без тебе мені було б зовсім самотньо. А може навіть страшно.

– Страшно? Тобі? Оце вже я не повірю. Нізащо не повірю.

А ось і хатка Баби Яги.

– Тихо. Бачиш, оце її хатка.

– Та хіба ж це хата? У добрих господарів курник – і то кращий.

– Яка господиня, така й хата. Тихенько. Зараз я загляну в дзеркальце: подивлюся, що там робиться.

Довго крутив, налаштовував на хвилю Баби Яги, а потім від розпачу аж за голову схопився.

– Уявляєш? Вона його б'є! Нашого маленького песика!

І побачив, що у дівчинки на очі навернулися сльози.

– Не плач, Наталочко, не плач. Ми зараз визволимо нашого маленького друга.

– А як?

– Зараз поміркуємо. Ходімо ближче, але дуже тихенько, щоб Баба Яга нас не помітила.

Підійшли ближче. Причаїлися. І почули скрипучий голос:

– Ну що, надумався? Будеш заманювати мені дітей? Це ж зовсім просто: лежить собі іграшковий песик. Він навіть рухається! Це ж дуже цікаво. Цікаво кожному, а особливо дітям. От підійде дитина, забавиться, а я її хап – і вже вона моя. Це ж так просто. І тобі нічого не треба робити. Зате матимеш повно цукерок. Багато-багато. Це ж треба бути просто дурнем, щоб відмовитися.

– А я скажу тій дитині:

«Тікай швидше звідси, бо тут страшна-престрашна Баба Яга».

– Ах, ти ж, потворо! – несамовито закричала Баба Яга.

– Ти сама потвора. І не треба мені твоїх цукерок.

– Молодець Ласунчик, – невтрималася Наталочка.

– Тихо, нас можуть почути.

– Ні, ти тільки подумай, який сміливий песик, – притишено сказала дівчинка. А Ласунчик вів далі:

– Незабаром сюди прийдуть мої друзі, чарівник Топ і Наталочка. Вони тебе...

– Ой-ой! Дуже я їх боюся. Та доки вони прийдуть, то я з тебе ганчірку зроблю.

– І не робиш! І не робиш! – застрибав песик. В дзеркальце було видно, як Баба Яга вже замахнулася, щоб вдарити песика, але так і зупинилася з піднятою рукою.

– Не розумію, куди подівся Ласунчик, – занепокоївся Топ. – А-а, він став невидимий. От розумний собака.

А Баба Яга несамовито закричала:

– Де ти? Куди ти подівся?

І голос Ласунчика:

– А я тут! А я тут! А ти мене не знайдеш.

– Ану вилазь. Куди ти заховався, негіднику?

– А я не заховався! А я не заховався! Баба Яга, як кочерга.

– Нугаразд. Зараз мені ніколи, бо я вже мушу летіти. А коли я повернуся, тоді ти в мене дістанеш! Ох і дістанеш! Забудеш, як тебе звати. А зараз

мені ніколи, я вже мушу летіти.

– Лети, лети. Дуже добре, – сказав Топ. – Вона летить, а ми тим часом... А зараз ховаймося, Наталочко, щоб вона нас не помітила, бо тоді все пропало.

Тільки-но вони встигли заховатися, як з хатки вийшла Баба Яга.
– Фу, фу! Людським духом тхне! Напевно, знову грибники. Набридли вже! Хоча ні, за грибами ще рано. І ягід ще не має. Однак ті люди все чогось шукають, все їм чогось треба у моєму лісі. Не встиг сніг зійти, а вони вже тут, а вони вже чогось шукають: то проліски їм потрібні, то соснові бруньки, то вербові котики. А все через те, що я дуже добра. Навіть не лякаю їх як слід. Фу, фу! Таки пахне людським духом. Наче щойно тут хтось був. Що там той негідник молот? Про якусь дівчинку та про якогось чарівника. Якимось так чудернацько його звати. Я й забула, як саме. Здається, Геп. Ні, не так. Здається, Гоп. Так, Гоп. Та де їм там до мене добратися! В болоті зав'язнуть, в лісі заблукають. Фу, фу! Таки хтось тут був. Але мені ніколи. Мушу летіти. Сьогодні збираються всі поважні Баби Яги та найстрашніші відьмаки. Будуть хвалитися, хто найбільше пакостей людям зробив. Добре їм хвалитися. А мені що? Живу у провінції, простору мало. Заманеш когось в трясовину – і тому рада. Не понесеш же їм того забавкового песика. Засміють. Бо хіба ж це справжня пакість?
Осідлала Баба Яга помело та й полетіла – аж засвистіло за нею, загуло.

– Тепер до роботи, – скомандував Топ. – Залазь мені на плечі і добирайся он до того віконечка. Воно відхилене.

– Але ж високо. Я не дістану.

– Мусиш. Це найкращий спосіб врятувати Ласунчика. Я в таке віконечко ніяк не залізу, а ти зможеш. Ну, спробуй. Підтягайся на руках. Ну... Ще трошки. Я тобі не раз казав, що треба займатися спортом.

– Не можу, – ледве не плакала Наталочка.

– Мусиш. Пробуй ще. Там наш друг, там наш Ласунчик. Ми його мусимо врятувати.

– І що ти за чарівник такий? Який толк з твоїх чарів, коли ми мусимо все робити самі?

– А який толк з твоїх порожніх розмов, коли треба рятувати песика? Пробуй ще. Я тебе підсаджу.

Ще зусилля – і дівчинка вже на вікні.

– Я вже тут, Ласунчику!

І голос песика:

– Я знав, що ти прийдеш. А де Топ?

– І Топ тут. Стоїть під вікном і чекає. Скорше, Ласунчику, скорше. І нічого не бійся. Топе, лови Ласунчика. Я кидаю.

– Ой! Я розіб'юся!

Але песик вже був у дужих руках Топа, а потім під його теплою курткою. Песик затих, наче аж задрімав. Йому було тепло і затишно, почував себе у повній безпеці, знав, що з ним його друзі. Незабаром і Наталочка злізла з віконечка, зіскочила прямісінько на плечі Топа.

– Тепер чимдуж додому, – сказав Топ.

– Там десь мама тебе чекає, хвилюється, де ти поділася.

– А цукерки? А цукерки! – сонно мурмотів песик.

– Будуть тобі цукерки, Ласунчику, – раділа Наталочка і говорила, говорила, не замовкаючи.

– Я був чемний. Я нічого поганого не робив. А вона мене хап – та й ну бігти. Я так перелякався. Я кликав тебе, Наталочко, а ти мене не чула. А Топа я не кликав, бо знав, що його тут нема.

– Все гаразд, Ласунчику, – заспокоювала песика дівчинка. – Ми вже йдемо додому. Ми з Топом чули, як ти розмовляв з Бабою Ягою. Ти молодець, Ласунчику. Ми з Топом так і сказали: «Наш Ласунчик – сміливий і розумний собака». Правда, Топе? Ми так сказали?

– Так. Ти дійсно тримався дуже хоробро.

– Ой! Вона мене біла і посадила на ланцюг. Ні, якщо чесно, то я дуже злякався. Але я знав, що ви мене врятуєте. Я про те пам'ятав. Ви справжні друзі. І я вас люблю.

І Ласунчик солодко заснув у Топа під курткою, натомлений своїми переживаннями, адже він був ще дуже маленький.

Дівчинка з песиком щасливо повернулися додому. Мама вже хотіла Наталочку сварити, що їй так довго не було, але дівчинка все їй чесно розказала: і про Топа, і про Бабу Ягу, і про пригоду, що трапилася з маленьким іграшковим песиком. Мама слухала і лагідно посміхалася.

А потім сказала:

– Бути тобі казкаркою. В тебе це вийде.

І чому ті дорослі не вірять дітям, коли з ними стаються всілякі пригоди?

Ласунчик довго спав. Йому снилися страшні сни. Такі страшні, що він аж плакав. Довелося Наталочці його розбудити, а щоб він остаточно заспокоївся, довелося дати йому цукерку.

Наступного дня несподівано прийшов Топ.

– Ну? Як ви тут? Як Ласунчик? Вже заспокоївся?

– Та де там! Йому все ще Баба Яга сниться.

– Ну нічого. Пройде. А я до вас прийшов не просто так.

– Міг би й просто так прийти. Ти ж свій.

- Я приніс вам чарівне сильце.
- А навіщо нам сильце? – здивувалася Наталочка.
- Я поставлю його біля воріт. Воно нікого не займатиме, та, якщо Баба Яга знову насмілиться до вас прийти, воно її зловить. А вона прийде, я вже це поріддя знаю. Отоді сильце і зловить її.
- Ой, як цікаво! А що ми з нею будемо робити?
- Покличете мене, а я вже з нею поговорю.
- Ой, Топе, я боюся.
- Ти? Боїшся? Я тобі не вірю. Ти смілива дівчинка. Чого тобі боятися якоїсь там Баби Яги, коли її навіть маленький Ласунчик не злякався?
- Ой, Топе, якщо чесно, то я дуже злякався.
- Але ж ми чули, як ти себе хоробро поводиш, як ти з нею розмовляв.
- Це я від... Ну як це слово? Забув! НУ як я міг забути? Ну підкажіть мені. Ви ж дорослі, а я маленький.
- Зі страху, – спробувала підказати Наталочка.
- Ні. Не від страху.
- З розпачу, – здогадався Топ.
- Правильно, – зрадів Ласунчик, що Топ знайшов потрібне слово.
- Це я з розпачу. Бо, якщо чесно, то я не дуже хоробрий. Але я неодмінно буду хоробрим. Я буду схожий на Топу. Слухай, Топе, а може ти мене обернеш на лева? Я буду великим добрим левом. Щоб мене Баба Яга боялася.
- І Наталочка, – засміявся Топ.
- Чому Наталочка? Вона мене не буде боятися.
- Чому не буде? Вона ж дівчинка, і ще не зовсім доросла. Краще будь собі Ласунчиком. Хоча б тому, що лева не годують цукерками. І не треба тобі бути левом. Бо де тоді Наталочка буде тебе тримати? Леви в хаті не живуть. А з Бабою Ягою ми розберемося. От зловимо її, а тоді й поговоримо. Вона у нас закрутиться.

А що ж відбувалося у Баби Яги? Чи треба вам казати, яка вона була люта, коли, повернувшись додому, не знайшла там маленького песика? Спершу вона подумала, що він кудись від неї заховався. Але, коли пересвідчилася, що песик зник, а ще й побачила сліди від маленьких ноженят на своєму підвіконні, люті її не було меж.

– Ну, негідники, почекайте. Ви у мене поплачете. Я вам покажу, хто така Баба Яга. Будете знати. Надовго запам'ятаєте. І дітям своїм розказувати будете. Ти дивися, як осмілилися. Подумати тільки! Залізли в мою хату! Кому б таке до голови прийшло? Нахаби! Злодії! Я вам покажу, як збиткуватися над бідною Бабою Ягою. А потім раптом заплакала, заголосила:

– Ой, бідна я, нещасна. І нема кому мене захистити, заступитися за мене. Добре їм там хвалитися своїми витівками. Спробували б тут, на моєму місці, коли таке мале дівчисько не побоялося залізти до моєї оселі. Ні, я мушу їм довести, що зі мною так чинити не годиться, бо я все-таки Баба Яга, бо я можу за таке й покарати.

І наступного дня Баба Яга пустилася в мандри. Не на помелі, не в ступі, а пішки, щоб не привертати до себе зайвої уваги. Тепер вона знала, куди їй іти. Тепер вона знала, де живе цей хитрючий іграшковий собака. Ще здалеку Баба Яга побачила, що він, як і вчора, сидить собі на підвіконні і гріється на сонечку. І ще й, нахаба, побачивши і впізнавши Бабу Ягу показав їй язик. Баба Яга, не тямлячи себе від злості, кинулася до Ласунчика. В неї була одна лише думка: вхопити песика і кинути його в свою торбину. Кинулася – і... От лихо! Ледве не впала. Одна її нога у чомусь заплуталася. Баба Яга стала її висмикувати, а тим часом заплуталася і друга нога. Непереливки Бабі Язі. Вже їй не до песика. Лиш би якось виплутатися. Чим більше вона намагалася висмикнути ноги, тим вони ще більше заплутувалися.

– Ой-ой-ой! Рятуйте, – нарешті закричала Баба Яга. Сміються кури, гелгоче індик, а півень кукурікає на все село.

– Кукуріку! У Баби Яги заплуталися обидві ноги.

– Як вам не соромно сміятися з чужого горя. І хто вас виховував?

А тут і Наталочка вийшла, почувши галас на своєму подвір'ї.

– Дівчинко, дівчинко, допоможи мені. Бачиш, яка я стара. А тут ще зі мною халепа трапилася. Допоможи, дівчинко, виплутатися з тієї... З тієї халепи.

– Зараз я покличу того, хто вас розплутає.

– Ні-ні, – злякалася Баба Яга. – Нікого не треба кликати. Я знаю, ти хочеш покликати чарівника Гопа, чи як там його.

Наталочка засміялася і справді пішла кликати чарівника. Тільки не Гопа, а Топа. Він миттю з'явився і підійшов до Баби Яги. Тепер вона була зовсім не страшна, а скорше смішна і жалюгідна.

– Ну що? Як воно, шановна Бабуся-Ягуся?

– Ой, відпусти мене. Ой, відпусти. Я знаю, це твоя робота.

– Ясна річ, що моя. Та скажи мені, будь така ласкава, чого ти сюди прийшла? Хто тебе кликав?

– А я прийшла... Щоб провідати того симпатичного песика. Я подумала, що вчора його так не обачно перелякала. Я хотіла... Я хотіла...

– Ай-ай-ай! Така поважна жінка, а дурить. І кого дурить? Мене, чарівника Топа! І не сором?

– Сором, синочку, сором! Тільки відпусти мене. Я вже більше ніколи сюди не прийду.

– Не відпущу. Тебе треба перевиховувати. Зараз я доторкнуся до тебе чарівною паличкою – і ти станеш маленькою-маленькою, як мишка.

– Ой не треба, голубчику, а то я... А то я...

Баба Яга спробувала зробити грізний вигляд, але з того нічого не вийшло. Вона була просто смішна. Її не боявся навіть Ласунчик.

– Не треба, пані, не напружуйтеся. Шкода праці.

А півень своє кукурікає:

– Кукуріку! У Баби Яги заплуталися обидві ноги.

– Цить, навіжений, – замахнулася на крикуна Баба Яга. – А то я тебе зараз кину в торбу та й росі з тебе зроблю. Терпіти не можу півнів.

– Звісно, що не можеш, – засміявся півень. – Бо наш крик всяку нечисть проганяє.

– Ах ти ж!

– Тихо, бабусю, тихо, – заспокоював стару Топ. – Зараз ти станеш маленька, як мишка, я посаджу тебе в кишеню і занесу у нашу казку. У нас теж є Баба Яга. Тільки вона зовсім не така, як ти. От вона тебе й перевиховає. А коли прийде пора, я поверну тебе сюди. І зріст тобі поверну. Ти будеш знову така, як була. Тільки вдача у тебе інша буде.

– Ой-ой-ой! Не треба! Я вже більше... Пі-пі-пі!

Але вона вже була у Топа в кишені і Топ поніс її у свою нестрашну казку.

Тепер Ласунчик жив собі спокійно і нічого не боявся. Навіть сусідського злого собаки, котрий, і це вже перевірено, кусався. Сам півень Ласунчику про те казав. Після пригоди з Бабою Ягою всі мешканці Наталиного подвір'я стали Ласунчика поважати. Тепер Наталочка надовго могла лишити Ласунчика на підвіконні. Дівчинка була певна, що нічого поганого з ним не трапиться. Час від часу до них заходив Топ. Він хвалив Ласунчика і дивувався: йому здалося, що Ласунчик трохи підріс.

– Так, я виріс. А що ж тут дивного? Всі ростуть. Он і Наталочка трохи підросла. Всі так кажуть. А я хіба гірший?

– Та ні, Ласунчику, ти не гірший, – казав Топ, – але ти іграшковий. А іграшкові песики не ростуть.

– Ростуть, ростуть. Ще й як ростуть. Просто ти, Топе, про те не знаєш, хоч ти і чарівник.

– Та ні, Ласунчику, я знаю, що іграшкові песики не ростуть.

– А цукерки іграшкові песики їдять? Ну скажи, їдять? Ага, не їдять. От і виходить, що я – песик не зовсім звичайний, хоч і іграшковий. А хочете, я вам про себе пісеньку заспіваю?

– Пісеньку? А хто тебе навчив?

- Ніхто не навчив. Я сам придумав. Я ще навіть Наталочці її не співав. Тільки півнику. Півник мене похвалив. І мою пісеньку похвалив. А ще півник сказав, що я молодець.
- Я бачу, ти півника вже не боїшся?
- Ні, Топа, не боюся. Ні півника, ні індика. Ми тепер друзі.
- Це добре, Ласунчику. І запам'ятай: друзі – це найкраще, що може бути.
- Я знаю. Ви з Наталочкою – теж мої друзі. І ви врятували мене від Баби Яги.
- До речі, як там вона? – похопилася Наталочка.
- Та нічого. Пробуємо її змінити. Важкувато, але думаю, що впораємось. Ну, Ласунчику, то ти заспіваєш нам свою пісеньку?
- А ви хочете, щоб я заспівав?
- Звичайно, хочемо. Це навіть дуже цікаво. Я ще ніколи не чув, як співають іграшкові песики. І Наталочка не чула. Правда, Наталочко?
- Так, я ніколи не чула, як співає Ласунчик.
- Ми тебе уважно слухаємо.
- Ой, я навіть трохи хвилююся.
- Дуже хвилюватися не треба, але трохи можна. Кожен артист трохи хвилюється.
- Ну, слухайте.

І Ласунчик заспівав.
 А я песик забавковий.
 В мене є багато справ.
 Я нікого і ніколи
 Ще в житті не покусав.
 Я люблю смачні цукерки
 І морозиво смачне,
 І святкові феєрверки
 Так захоплюють мене.
 В мене друзів вистачає,
 Хоч живу я перший рік.
 У дворі мене чекає
 Славний півень Кукурік.
 Є Наталочка у мене
 І великий дужий Топ...

- А далі я ще не придумав.
- Ну, ти, Ласунчику, просто молодець, – похвалив песика Топ. А Наталочка заплескала в долоньки і сказала:
- Славна пісенька, Ласунчику. Насправді. А ти мене її навчиш?
- Навчу, навчу, аби я тільки сам її не забув.

– Ну, ти вже постарайся не забути свою пісеньку, – засміявся Топ, – бо крім тебе ніхто більше її не знає.

– Та я вже постараюся.

– А зараз... Ви не здогадуєтесь, чого я сьогодні до вас прийшов? – посміхаючись, запитав Топ.

– Просто собі прийшов. Хіба обов'язково мусить бути якась причина, щоб до нас прийти?

– Ти права, Наталю. Та сьогодні причина є. Я, власне, прийшов, щоб запросити вас у нашу казку. Ласунчик її знає, а ти, Наталочко, ні. А казка наша нічим не гірша за другі казки, а може й краща. Тобі, Наталочко, буде цікаво.

– Ой, я не можу. Я мушу спитати дозволу у мами, а мама мене нізащо не пустить.

– Не пустить... От халепа. Що ж робити? Тут і чарівна паличка не допоможе. Та щось треба придумати. А що?.. А ми переконаємо твою маму, що це зовсім безпечно, бо наша казка ніскільки нестрашна.

– Мама не повірить. А якщо й повірить, то однак мене не відпустить. Вона дуже за мене переживає.

– Кажеш, переживає...

– Я придумав, Топе. Я придумав!

– Що ти придумав, Ласунчику?

– А ми Наталину маму візьмемо з собою. Нехай і вона подивиться. Їй теж буде цікаво.

– А вона казки любить?

– Любить, любить, – в один голос загукали Наталя і Ласунчик.

– А вона в казки вірить? – все ще сумнівався Топ.

– От чи вірить – того не знаю... – задумалася Наталочка. – Думаю, що не дуже. Або й зовсім не вірить.

– Це кепсько, – сказав Топ. – Та ми щось придумаємо. Клич, Наталочко, свою маму.

– Вже? Зараз?

– А навіщо відкладати? Хіба тобі не хочеться в казку? Вже. Зараз.

– Хочеться, дуже хочеться. Але, якщо чесно сказати, дуже страшно.

– Ну, Наталю, такого я від тебе не чекав. Ти ж смілива дівчинка. Баби Яги не злякалася. То хіба ж ти мені не віриш, що все буде гаразд?

– Вірю. Але...

– Але ж там з тобою буде Ласунчик.

– Ласунчик ще маленький. Він не зможе мене захистити.

– Я? Не зможу? Та я за тебе...

– Чекай, Ласунчику. Та ми ж домовилися, що беремо з собою Наталину маму.

– Ну, якщо мама погодиться, тоді інша річ. З мамою не страшно.
– Так... Тепер треба, щоб мама неодмінно погодилася. Як же ж її переконати? Ну, іди, клич свою маму. Спробуємо.
Покликали маму. Спершу мама не вірила, потім дивувалася і дивилася на Топу великими очима, а потім сказала:
– Що цікаво моїй доньці, те цікаво й мені. В жодній казці я ще не була. Згода. Що я маю робити?
– Нічого, – сказав Топ.
– Ви просто не лякайтеся, коли я до вас доторкнуся чарівною паличкою і ви на якийсь час станете маленькою.
– Як тоді Баба Яга?
– Ну... Майже.
– Це страшно, але й цікаво. А можна, я буду тримати за руку свою Наталочку? Що б ми десь там по дорозі не розгубилися.
– Можна. Хоча дорога й недалеко. А Наталя візьме на руки Ласунчика, бо від нього всякого можна сподіватися. Ну, готові? А тепер трішки чарів. Бо що ж то за казка без чарівника й чарівної палички?
І Топ до кожного доторкнувся чарівною паличкою, а потім сказав:
– Крібле, крабле, бумц!

І Наталочка, і її мама, і навіть чарівник Топ, – всі, крім Ласунчика стали раптом маленькими-маленькими. Ще мить – і вони опинилися в зовсім іншому світі – в світі казки, якої вони ще не знали. Як тільки наші мандрівники там опинилися, то відразу знову набрали свого зросту і стали зовсім такими, як вони були. Але Наталочка навіть того не помітила. Її оченята прикипіли до шоколадного дерева. На ньому було повнісінько шоколадних фігурок. Шоколадні фігурки дівчинка бачила в магазинах. Але, щоб стільки? І щоб вони росли на дереві? Ні, Наталочка такого ще не бачила.

– А які цікаві. І які різні! – вигукнула дівчинка. – Мамо, мамо, а он який кумедний шоколадний клоун. В блискітках увесь.
Тільки дівчинка так сказала, як блискучий шоколадний клоун так і стрибнув з дерева прямісінько в Наталині руки.
– Ой, – тільки й сказала дівчинка. Аж Топ засміявся.
– Тепер ти можеш його з'їсти. Він тепер твій.
– А хто їх почіпляв на дерево? – спитала Наталя.
– Ніхто їх не почіпляв. Вони тут ростуть.
– Топе, Топе, – загукав Ласунчик, – а ти мені це дерево не показував.
– Бо хіба тобі можна таке показувати?
– Не можна, не можна. Бо я це все з'їв би. І он того слоника, і того зайчика, і бегемотика.
І всі названі фігурки по одній так і стрибали до Ласунчика. Аж Топ мусив

вдатися до своєї чарівної палички, щоб цей шоколадопад зупинити. Топ з докором глянув на Ласунчика.

– А ти, Ласунчику, часом не знаєш, що буває з такими жадними дітьми? Та й з псиками також.

– Ні, не знаю. А що з ними буває?

– Забув? У них потім животики болять.

Всі засміялися.

– Ой, дивися, Ласунчику, щоб ти через свою жадність не потрапив у біду.

Наталина мама стояла непорушно і все кудись дивилася. Топ прослідкував за її поглядом.

– А-а, квіти, – тихо сказав він.

– Так, тут ростуть дивовижні квіти. Це просто щось незвичайне. Такі барви, таке розмаїття. Таке, вочевидь, може бути тільки в казці.

– А ще зважте, що ті квіти цвітуть круглий рік. Коли ми повернемося,

– посміхнувся Топ, – таку казку ми зробимо у вашому квітнику.

– І ці квіти будуть у нас рости?

– Будуть. Якщо їх доглядати.

– Я буду їх доглядати, – якимось зовсім по-школярськи тихо сказала мама.

– А я мамі допомагатиму. Правда, мамочко?

– Так, моя дитино. Від квітів життя краще і люди добрішими стають.

– О, о, дивіться, – раптом засміявся Топ. – Наша Баба Яга.

Біжить – ледь не перечепиться. І морозиво несе. І як це вона спізнилася?

А тут і Баба Яга з тацею морозива прибігла. І відразу до Топа з докором:

– Топа, як тобі не соромно! Чому ти мені не сказав, що у нас гості? Пригощайтесь, любі. Морозиво найкраще, на всі смаки. Хто що любить.

Кожен вибрав собі морозиво, а Ласунчик прихопив аж два.

– Ласунчику, ти знову? – дорікнув йому Топ.

– Ну чому не можна? – запхивкав Ласунчик. – Я ж тільки два.

– Ти маленький, – суворо сказав Топ. – Тобі й половинки вистачило б. Ну добре вже. Нехай буде ціле, але тільки одне.

– А як там наша Баба Яга? Вона у вас? – запитала Наталочка.

– Так, у мене. Дуже вперта трапилася. Ніяк не можу відівчити її від поганих звичок. Вкрай зіпсована. Але я її відівчу. Неодмінно відівчу. І тоді вона повернеться до вас.

– Могла б і не повертатися. Ми за нею не засумували, – засміялася дівчинка.

– Е, не кажіть. Без Баби Яги і казка – не казка. Аби вона тільки нікому зла не робила.

– Ну, ще по одному морозиву, – посміхнувся Топ, – і в дорогу.

– Куди? – захоплено і зацікавлено запитала Наталочка і оченята в неї заясніли.

– Я зараз викличу фантасмобіль. – І поїдемо казкові дива роздивлятися. Бо те що ви бачили, це ще не дива.

Топ дістав з кишені щось схоже на наш мікрофон і тихо, але владно сказав:

– Чарівник Топ викликає фантасмобіль.

І голос:

– Куди треба їхати, чарівникові Топу?

– Хочу гостям показати нашу казку.

– Зрозумів. Фантасмобіль зараз буде.

– Це що? Таксі? – здивувалася Наталя.

– Не зовсім. Зараз побачиш.

Через кілька хвилин з'явилося фантастичне авто. Звідки воно з'явилося, ніхто сказати не міг. І шуму двигуна ніхто не почув.

– А де водій? – занепокоїлася Наталя.

– А цей фантасмобіль їде без водія. Йому дали вказівку, куди треба їхати, внесли карту в його комп'ютер – і він їде.

– А це безпечно, – засумнівалася мама.

– Цілком, – заспокоїв її Топ. – Фантасмобіль ще ніколи нікого не підвів. З ним ще ніколи не було ніякої не те, що аварії, а навіть найменшої неточності. Йому можна довіряти. Сміливо сідайте – і поїхали.

Мандрівники їхали і не переставали дивуватися. Ось королівський палац весь у небачених квітах. Принцеса Пелюстина вийшла на балкон і вітально помахала їм рукою. Топ розповідав:

– Фантасмобіль розвиває шалену швидкість. Він може мчати скорше, ніж ваші літаки. Але йому заклали в комп'ютер, що гості хочуть подивитися нашу казку. І фантасмобіль їде дуже повільно, щоб ви все могли добре роздивитися. Ну, швидкість я й сам можу змінити, якби раптом виникла така потреба.

– А ти вмієш?

– Звичайно, вмію. Це у нас кожна дитина вміє.

– Дивися, дивися, Наталочко, – загукав Ласунчик. – Ведмедики.

І справді, два ведмедики миролюбно боролися, випробовуючи свої сили. То один брав верх, то другий.

– Це братики бавляться, – посміхнувся Топ. – Вони у нас мирні, нікого не займають. А зараз я зупиню фантасмобіль. Подивіться, млинцеве дерево. Думаю, вам саме час трохи перекусити.

І справді, замість листків на дереві, під яким вони зупинилися, були млинці. Ще гарячі, аж парували.

– Ой, – тільки й сказала Наталочка.

– Зараз ви їх скуштуєте і переконаєтеся, що нічого смачнішого ви ще ніколи не їли. Ану, дерево, нагнися. Дай нам скуштувати твоїх млинців.

Дерево й нахилилося. Топ дістав з мобіля тацю і, дмухаючи на руки, нарвав повнісіньку млинців.

– Пригощайтесь, – сказав Топ.

– Куди ж стільки! – запротестувала мама. – Хто ж стільки з'їсть?

– Дивіться, щоб не було замало.

І справді, незабаром таця спорожніла. Та вони вже їхали далі. Ще зупинялися під ковбасним деревом, під вареничним. Аж доки не наїлися так, що вже ні на що не могли дивитися.

– Послухай, Топе, – занепокоїлася мама. – А оті ваші смачні дива не розвивають часом у ваших мешканців неробство? У нас часто дехто працює, щоб заробити на їжу. А якби так можна було безкоштовно харчуватися, та ще й так смачно, то дехто, а таких, думаю, знайшлося б багато, став би справжнім лежибокою.

– А я не став би, а я не став би, – застрибав Ласунчик у Наталочки на руках. – Це нудно і нецікаво.

– Ні, нероб у нас нема. В нашій казці кожен має свої обов'язки. А якщо хтось і з'явився б, то ми такого віддали б до школи коваля диворука або в школу майстрині Поший-виший. Там не поледачкуєш. Руки самі до роботи потягнуться. А зараз ми будемо проїжджати через володіння княжни Забудь-свій-дім. Тут вам будуть пропонувати всяку смакоту: і фрукти, і цукерки, і всякі випіканці.

– О, цукерки, – пожвавішав Ласунчик. І Топ негайно дав йому щигля.

– Ти слухай, Ласунчику, що я кажу, бо ускочиш в халепу. Тут нічого не можна куштувати. А хто хоч щось скуштує, той забуде свій дім і назавжди залишиться тут жити. Княжна зовсім не зла. Просто вона хоче, щоб в її країні було багато мешканців. Тому і вдалася до такого не дуже симпатичного способу. Дивіться ж мені. Пам'ятайте, що я вам сказав.

Незабаром навперейми машині вибігли барвисті вервечки дівчат, а потім і стрункі парубки в нестримному танку. Закрутилися – годі очей відірвати. А наїдків! А напиків! Око манить, скуштувати кортить. Добре, що Топ попередив, бо хто знає, що було б. А пісня, пісня! Так і рве душу. Дуже важко втриматися, зберегти непорушний спокій.

Мандрівниче, іди до нас.

Буде тобі добре у нас.

В сріблї-злотї їсти будеш
І про смуток свій забудеш.
Будеш завжди молодий,
Повний радісних надій.
Іди до нас, мандрівниче,
Господиня тебе кличе.

Всі дивилися на ті майже карнавальні запросини. І Наталочка також захоплено на все дивилася, адже вона була ще маленька. А коли вже від'їхали на якусь відстань, дівчинка гукнула:

– Ласунчика нема.

– Ласунчика?

– А де ж він?

Фантасмобіль зупинився.

– Спокусився, видно, на цукерку, – сумно сказав Топ. – Ну... Тут нічого вже не зробиш. Княжна зі своєї країни нічого і нікого не повертає. Не плач, Наталочко. Я придумаю тобі іншого песика, розумнішого і слухнянішого. А Ласунчик... Що ж, нехай живе у княжни. Він однак встиг вже нас забути.

Дівчинка голосно заплакала.

– Не міг він нас забути. Не міг. А як забув, то я йому нагадаю. Не хочу я іншого песика. Не хочу! Я хочу тільки свого Ласунчика. Він найкращий. І навіщо я тільки погодилася йти в твою казку? Ти казав, що твоя казка не страшна, а я тобі повірила. А казка, виявляється, страшна. Я втратила Ласунчика.

– Наталочко, чи варта так побиватися за іграшковим песиком?

– І не іграшковий він зовсім. Ласунчик справжній. Він навіть підріс трохи.

Дівчинка раптом замовкла, а потім тихо сказала:

– Пробач, Топе. Даремно я так. Це я у всьому винна. Не догляділа я свого Ласунчика і тепер його нема.

Та й ну далі плакати.

Раптом з усіх боків зазвучали сирени і голосове повідомлення:

– Увага! Увага! Тривога! У нашій казці плаче дівчинка. Дівчинка плаче! Поспішіть їй на допомогу.

– Я так і знав, – сумно сказав Топ. – Зараз почнеться.

– Це... Із-за мене?

– Так. У нас діти не вередують і просто так не плачуть. А якщо вже хто заплакав, значить трапилася якась біда.

Найпершими прилетіли різнопері пташки. Вони були такі барвисті, такі яскраві, що від них годі було очей відірвати. Вони пурхали перед Наталочкою, сідали їй на плечі, на руки.

– Не плач, дівчинко. Не плач.

Витьохкували, виспівували – аж дівчинка на якийсь час і справді перестала плакати. Але тільки на якийсь час. А потім згадала свого Ласунчика і знову зайшлася плачем. Мама тихо сказала:

– Наталю, так негарно. Бачиш, скільки ти наробила всім клопоту. Перестань вже нарешті плакати.

– Не можу. Ласунчика... Нема.

– Наталю, – сказав Топ, – Ласунчикові там зле не буде – це головне. То вже не плач.

А тут вже до них спішили акробати, клоуни, бо всі гадали, що просто розвередувалася дитина і треба її забавити. Нарешті Топ сказав:

– Ми вам всім дякуємо. Але наша дівчинка плаче за іграшковим песиком, котрий залишився у княжни Забудь-свій-дім.

Всі дуже здивувалися. Вони просто не розуміли, як можна плакати за іграшковим песиком.

– Топе, хіба ти не можеш придумати дівчинці іншого іграшкового песика?

– Можу. Але дівчинка хоче мати тільки свого песика, тільки того, що в неї був.

Казкові мешканці такого не розуміли. Та все ж одностайно вирішили отак всім разом піти до княжни і попросити, щоб вона повернула дівчинці Ласунчика. Фантасмобіль міняти маршрут не хотів. Він не хотів повертатися, бо не мав такого завдання. Довелося зв'язуватися з диспетчером. Нарешті в маршрут фантасмобіля була внесена поправка і він повіз всіх веселих пасажирів разом з заплаканою Наталею до княжни. Там спершу всі дуже здивувалися, зраділи, барвіста вервечка дівчат переплелася з блискучим одягом циркачів. А потім танцівниці занепокоїлися, бо ніхто нічим не пригощався, а всі розпитували про якогось іграшкового песика Ласунчика. Про Ласунчика ніхто нічого не знав, бо це, зрештою, була не їхня справа. Та все ж один юнак сказав, що якогось песика понесли до княжни і вона тепер ним бавиться.

– Ходімо до княжни, – сказав Топ. – Не може такого бути, щоб вона не повернула нам песика.

Спершу їх не хотіли пускати, потім все-таки пустили, бо надто вже веселими і строкатими були майже всі пасажирів фантасмобіля. Скидалося на те, що вони просто хочуть розважити княжну. І тут Наталочка побачила Ласунчика. Він сидів на колінах у пишноприбраної княжни і їв цукерки. На ньому був блискучий одяг, а на шиї барвіста стрічка. Песик дивився на прибульців цілком байдуже. Здавалося, що він їх просто ніколи не знав, ніколи не бачив чи геть-таки забув.

– Ласунчику, – тихо покликала Наталя, але він навіть не повернув

ГОЛОВИ.

– Він забув своє ім'я, – сумно сказала дівчинка. Але тут до них звернула свій погляд здивована княжна.

– Ви прийшли, я так зрозуміла, щоб мене розважити? То покажіть, що ви вмієте.

– Ні, княжно, – озвався Топ, – ми прийшли просити тебе, щоб ти повернула нам нашого іграшкового песика, що зараз сидить у тебе на колінах.

– Але то мій песик. Я ні в кого його не забрала. Він сам до мене прийшов.

– Але за песиком плаче наша дівчинка.

Княжна глянула на заплакану Наталю.

– Плаче? А чого вона плаче? В моїй країні не знають, що таке сльози. В моїй країні ніхто не плаче. Заведіть її до танцівниць. Там вона неодмінно розважиться.

– Ні, княжно. Ця дівчинка не розважиться, аж доки не буде мати свого песика.

– Смішні ви, прибульці. Просто смішні. Ну гаразд. Я подарую вашій дівчинці свого песика. Але при умові, що він того захоче. Скажи, песику, ти хочеш, щоб я подарувала тебе тій дівчинці?

– Ні, не хочу. Мені тут добре. А головне – тут багато цукерок. Багато-багато, навіть більше, ніж влізе в мій кухлик.

– Який кухлик? Що ти таке говориш? – здивувалася княжна.

– Та це я так.

– Ласунчику, – озвався Топ, – хіба ти забув Наталочку і Топа?

– Не знаю я ніякої Наталочки і ніякого Топа, – бундючно сказав песик і поклав у рот наступну цукерку. Наталя заплакала.

– Виведіть її звідси. Я не можу бачити, як хтось плаче. Я й так зробила для вас що могла. Я хотіла подарувати вашій дівчинці свого песика. Але, якщо він не хоче, то...

Раптом всі почули голосове повідомлення.

– Чарівникові Топу. Термінове повідомлення. Топе, де б ти не був, кидай свої нагальні справи і поспішай до східних воріт нашої країни. Не передбачувана біда обрушилася на нас. Дванадцятиголовий змії перетнув наш кордон і тепер лютує на нашому прикордонні. Проти змія вже виступили наші найкращі лицарі, але без тебе їм не впоратися. Ми віримо, що ти неодмінно щось придумаєш. Мчи скорше до нас. Тут ти просто необхідний.

– Ой, що ж буде з нами? – забідкалася Наталина мама. – Що буде з моєю донечкою?

– Друзі мої, вам нема чого хвилюватися. Я завезу вас до принцеси

Пелюстини. Вона трохи старша за Наталю. Я впевнений, що вони подружаться. Там є прислуга. Вами будуть опікуватися, аж доки я не повернуся. Принцеса дуже лагідна. Вам з нею буде добре.

– А змій? – непокоїлася мама. – Він вас не здолає? Бо що тоді ми будемо робити?

– Змій? Та ми з ним швиденько впораємось. Головне – ви не переживайте.

– А може все-таки нам було б краще повернутися додому?

– Може й так. Але мені зараз просто ніколи. На мене там чекають.

– А я без Ласунчика повертатися не хочу. Топ мені обіцяв. Правда, Топе.

– Так, Наталочко, так. Я спробую якось його повернути.

– Ти спробуєш повернути чи повернеш?

– Наталю, не чіпляйся до Топа, – втрутилася мама. – Невже ти не розумієш, що Топу зараз не до тебе.

– Наталочко, повір, у мене зараз дуже серйозні клопоти. Я зараз просто не можу думати про нашого Ласунчика. Я розумію, що ти ще маленька, але...

– Не така вже й маленька, щоб того не розуміти, – насварилася на дівчинку мама. – Ти, Топе, просто її розпустив. У всьому їй потакаєш. Ласунчика вона хоче! Він був у тебе на руках. Ти сама його не допильнувала. А Ласунчик? Теж хороший. Йому ж сказали, що тут не можна нічого їсти. Навіщо він їв? А тепер до Топа. А що Топ зробить, коли твій Ласунчик тебе забув? Сидить, запихається цукерками. І хоч би йому що. І байдуже йому, що ти плачеш.

– Не треба сваритися. Я зроблю все для того, щоб повернути песика. Але зараз, повірте, мені не до того.

Принцеса Пелюстина дуже зраділа, що у неї будуть жити такі незвичайні гості – гості з реального світу. Особливо ж їй сподобалася Наталочка. Вони швидко подружилися, і дівчинка охоче годувала голубів, різноперих пташок, котиків, песиків, а ще підливала квіти, наче аж повеселішала.

«Може якось забуде за того Ласунчика, – думала мама. – Просто лихо якесь. Я теж роззява. Треба було мені самій приглянути за тим песиком. Та звідки ж я знала, що таке трапиться? Хоч би там з Топом все було гаразд. Зараз мене це найбільше непокоїть. Якщо з Топом щось трапиться, тоді ми назавжди залишимося в цій казці. А мені того не хотілося б. Казка – вона казка. Тут, звичайно, добре, але вдома краще».

Так думала Наталина мама, вештаючись по кухні і прикидаючи, що

вона може приготувати смачненького для принцеси і для Наталочки, щоб її донечка часом, як той Ласунчик, не забула про свій дім.

«Вони тут всі чарівники, але й у мене є свої чари, хоч і без чарівної палички» – думала Наталина мама.

– Ану, кухарочки-господарочки, – гукнула, як проспівала. – Чи будете мені допомагати?

– Будемо, будемо, – зраділи кухарки, що їм не треба нічого вигадувати на обід. А допомагати вони будуть. А чом би й ні?

І закрутилося, закипіло. Кухарки дивувалися, намагалися все запам'ятати. Для них все це була якась дивовижа.

– Я вас, дівчата, і без чарів навчу смачно готувати. Було б тільки з чого.

– А з якої ви казки?

– Я не з казки, дівчата, я з України. Колись попросіть Топа нехай візьме вас у наш світ. Отам і побачите, як у нас сади цвітуть, які річки течуть, які поля колосяться.

Незабаром запахло смачним борщем, пиріжками, а на столі вже лисніли вареники і холонув узвар.

– І без всякої чарівної палички, – посміхалася Наталина мама.

Тут вбігла принцеса Пелюстина з Наталочкою.

– Ой, щось так смачно пахне, аж я їсти захотіла, – захоплено вигукнула принцеса, котру дуже важко було чимось нагодувати.

– І що це мої кухарки таке смачне придумали?

– Ні, це не кухарки. Це моя мама щось готує. Я чую запах маминого борщу.

– То твоя мама чарівниця?

– Ні, моя мама просто добра господиня.

А що ж відбувалося на прикордонні, на побоїщі? Все казкове лицарство тут зібралося, щоб подолати дванадцятиголового змія. Та найдужчі силачі ніяк не могли з ним впоратися. Що зітнуть йому три голови, а в нього натомість шість нових голів виростає. Вже до кого тільки не зверталися лицарі за допомогою. Ніхто не міг їм ні силою допомогти, ні пораду слушну дати. От тоді й вирішили покликати Топа. Чарівник він був ще зовсім молодий, але тямковитий. Подивився Топ, що зусилля лицарів марні, що змій все дужчим стає та все більше обростає головами. Підійшов Топ ближче, сказав своє «крібле, крабле, бумц!» і доторкнувся до змія своєю чарівною паличкою. Великий і могутній змій став маленьким, як мишка. Наступив Топ на змія ногою. А його недаремно Топом називали. Черевики у нього здоровенні були. Отут змію і кінець настав. Всі стояли якийсь час і

чекали: чи не оживе ще зміюка? Ні, розчавлений і жалюгідний лежав він на землі. І не вірилося, що така грізна сила, така безмежна лють ще недавно кипіла в ньому. Всі хвалили Топа, а він вже міркував, як повернути Ласунчика Наталочці та як гідно відправити гостей з їхньої казки додому. Щось вони тут задовго затрималися.

Коли Топ наблизився до королівського палацу, вже принцеса Пелюстина і Наталочка радісно махали йому з балкона і гукали:

– Топ іде! Топ іде!

Топ раптом відчув, що йому щось не так. Він ще сам не знав, що саме не так, але зрозумів: чогось йому бракує. Поліз у кишеню – а чарівної палички нема.

– Загубив! – жажнувся Топ. – Що ж тепер буде? Як я своїх друзів поверну додому?

Такого ще з ним ніколи не траплялося.

Всі довкола Топа тішилися, радісно щебетали, вітали його з перемогою, а Топ залишався незворушний, блідий та неговіркий. Найпершою це помітила Наталина мама. Коли дівчатка, вдосталь нащебетавшись, знову побігли у сад, вона підійшла до Топа і тихо спитала:

– Щось трапилося, Топе?

– Так. Я загубив свою чарівну паличку.

– Чарівну паличку? Як таке могло статися?

– Не знаю.

Наталина мама спохмурніла.

– Ти хоч при Наталі того не кажи.

– Я звик завжди казати правду. І дітям також.

– Скажи, Топе... Це означає, що ми вже ніколи не повернемося додому?

– Ну навіщо так сумно? Будемо шукати інші шляхи.

– Однак це сумно. Як необачно я погодилася на таку мандрівку. Не диво Наталі – вона ще мала. Але ж я доросла. Ах, як необачно.

– Не треба себе картати. І мене також. Я сьогодні здобув перемогу над змієм і заслуговую трошки співчуття. Бо чарівники – вони тяж люди. Їх також мучить спрага, і втома, а ще відповідальність, що лежить на них. Мені інколи здається: от завершу ту чи іншу справу – і перестану бути чарівником, скину з себе той непосильний обов'язок. Але минає час – і я знову беруся за свою чарівну паличку, бо чарівник – це назавжди. Бо чарівник мусить боротися зі злом, бо без чарівника врешті-решт не обходиться жодна казка.

Тут вбігли Пелюстина і Наталя.

– Що, Топе? Вже збиратися? Ми повертаємося додому? – задзвеніла

своїм голоском Наталя.

– На жаль... – зітхнув Топ, – ще мусимо трохи почекати.

– Ти сумний, Топе? Щось трапилося? Ти не можеш повернути Ласунчика?

– Ні, Наталю. Йдеться не про Ласунчика. Його ми неодмінно повернемо. Але найперше треба повернути мою чарівну паличку.

– Чарівну паличку? А що з нею трапилося? Її проковтнув змій?

– Чекай, чекай. Ти здається маєш рацію. Її, здається, насправді проковтнув змій. Як я міг про це забути? Востанню мить змій дійсно вихопив її у мене з рук і... Здається таки проковтнув. От халепа!

– То ти залишишся у казці? – зраділа Пелюстина. – Це добре. З тобою так цікаво. Я ще тобі не все показала. А твоя мама варить такі смачні... Як їх? Забула.

– Вареники? – нагадала Наталя.

– Так, вареники. Ти рада, що залишишся у нас?

– Та... Не дуже.

– Хіба тобі у нас не подобається?

– Подобається. Але... Знаєш, я все-таки вже скучила за домом. Там у нас живе півник, який своїм співом будить сонце, кури, індик. Там у нас, мабуть, вже сади зацвіли, а це так гарно. От тільки мені ще б мого Ласунчика. Без нього мені буде якось не так. Я вже до нього звикла.

– А мені без тебе теж буде якось... Не так, – зітхнула Пелюстина. – Я до тебе теж... Звикла.

– Нічого. Ми з тобою будемо зустрічатися. Я надіюся, що Топ неодмінно знайде свою чарівну паличку.

І тут залунало голосове повідомлення. Його було чути скрізь і звідусіль.

– Увага, увага! Повідомлення чарівнику Топу. Знайшлася чарівна паличка. Прошу приїхати і її забрати. Більше вона нікого не слухається.

Всі посміхалися. Особливо тішився Топ. Тепер він зможе повернути своїх друзів додому. Посміхалася мама, раділа Наталочка, тільки принцеса Пелюстина сумно дивилася на свою нову приятельку.

– З тобою так цікаво, – казала вона. – Ти ні на кого не схожа.

– Ти теж.

– Мені буде сумно без тебе.

– Мені теж буде сумно без тебе. І без Ласунчика.

І очі дівчинки захмарилися сльозою. А тут саме Топ повернувся.

– Є! Є! – загукав він ще з порога, розмахуючи чарівною паличкою. – Ти, Наталочко, мала рацію. Її дійсно змій проковтнув. А я й не помітив. А коли лицарі вирішили розтяти змія і викинути в море, що він вже

більше ніколи не ожив, то й знайшли чарівну паличку. От як воно буває. Однак це мій великий ляп. А тепер, друзі мої, я можу повернути вас додому.

– А може б вони ще побули у нас? – сумно так сказала Пелюстина.

– Якщо хочуть. Бо я не смію їх більше затримувати. З моєї вини вони й так досить напереживалися.

– Не можемо, принцесо, – доброзичливо сказала Наталина мама. – Тут у вас дуже гарно. Але вдома на нас чекає господарка, робота. У нас там вже весна у повному розпалі. Городини пора садити. У нас не росте ні млинцеве дерево, ні ковбасне. Що посадимо, те й виросте. А коли нічого не посадимо, то нічого й не виросте. Тому ми дякуємо вашій гостинній казці і мусимо поспішати. Ми готові, Топе.

Дівчатка обнялися. Наталочка знову заплакала.

– Як я повернуся додому без Ласунчика? Що я півникові скажу?

– Наталочко, повір мені, Топ ще ніколи нікого не надурив. Я поверну тобі Ласунчика, тільки для того мені треба забрати кухлик.

– Розумію. Тоді я вже тебе ніяк не зможу покликати.

– Це не надовго, Наталю. Повір мені. Я тобі в кухлику поверну Ласунчика. Ти пригадай. Песик все забув, і нас з тобою забув, і навіть ім'я своє. А про кухлик пам'ятав. Смутно так, але ж таки пам'ятав. Отже, повернення Ласунчика треба починати з кухлика. Словом, не плач, вір мені і чекай свого Ласунчика. А зараз прощайтеся і... Крібле, крабле, бумц!

І всі зникли з-перед очей схвильованої принцеси Пелюстини. Чи побачить вона їх ще колись? Може й побачить, якщо її бажання не забудеться, не розвіється. Адже принцеса Пелюстина живе в казці, а поряд з нею живуть всілякі чарівники, феї та й Топ врешті-решт.

Повернувшись у свою казку з кухликом, Топ став обмірковувати, як же повернути Ласунчика. Найперше Топ придумав другого іграшкового песика, більшого, пухнастішого, кращого, ніж Ласунчик. Він подарував би його Наталі, але ж дівчинка не хотіла нікого, крім свого Ласунчика.

– А може, якби вона побачила, то захотіла б? Ні, крім Ласунчика, дівчинці нікого не треба. Він для неї найкращий. Отже, песик є. Здається, непоганий вийшов. Тепер можна й до княжни.

Барвиста вервечка дівчат наперебій кинулася пригощати гостей. На цукерки і всякі солодощі цей песик не реагував, не те, що Ласунчик. І Топ зітхнув, пригадавши Наталиного та й свого улюбленця. Топ таки теж його любив. Що там казати?

Княжна зустріла Топа дуже люб'язно, а побачивши в руках

дивовижного песика, посміхнулася.

– Я так думаю, що шанований чарівник Топ хоче мені подарувати це маленьке диво?

– Не зовсім, княжно, не зовсім.

Княжна спохмурніла. Нахаба! Вона йому робить таку честь, а він...

– Я з радістю подарував би княжній того песика, але наша дівчинка ще й досі плаче за своїм ласунчиком, що тоді так необачно зостався у тебе.

– У мене всі залишаються по своїй волі. Я нікого не змушую.

«Це не зовсім так», – хотів сказати Топ, але тільки подумав так, а сказав зовсім інше.

– Розумію, княжно, але наша дівчинка сумує за своїм песиком.

– Це мій песик. Як це ваша дівчинка може сумувати за моїм песиком?

– Ну... Так вже якось вийшло... Так-от... Я хотів запропонувати таку собі заміну: я віддав би тобі цього песика, а ти мені нашого... Тобто свого Ласунчика. До речі, де він? Я щось його не бачу.

– Він спить. Ось там, на вікні за заслонкою.

– Ти сама бачиш, княжно, цей песик набагато кращий, цікавіший, ніж попередній. Він навіть вміє співати і танцювати. Ану, песику, затанцюй для панни.

І песик став танцювати, кумедно притупуючи лапками, аж княжна засміялася.

– А тепер заспівай, – попросив Топ. І песик став у позу, зробив мордочку надміру серйозною і заспівав:

«Є у нас княжна.
Вона така одна:
І добра, і розумна,
Весела, і смішна.
Якби я міг знайти
Ще сто таких пісень,
Співав би я для неї
Всю ніч і цілий день».

Песик перестав співати і поклонився.

– Цікавий песик. І дуже кумедний. А як його звати?

– Я навмисне не давав йому імені, щоб ти сама назвала його, як тобі захочеться.

– Добре. Забирай свого... Тобто мого Ласунчика. Але він спить.

– Нехай спить. Це навіть дуже добре, що він спить.

Топ взяв Ласунчика, поклав у кухлик і про всяк випадок торкнувся до нього чарівною паличкою і тихо сказав: «спи». Подякувавши княжній, Топ зник з-перед її очей, аж та закліпала очима від здивування. А Топ

не зник зовсім, а помандрував прямісінько до Наталочки, став перед дівчинкою і протягнув їй кухлик з Ласунчиком.

– Тримай свого неслуха, – сказав Топ.

– Ой, Топ! – здивувалася дівчинка. – Ой, Ласунчик! – очам своїм не повірила.

– Як ти його...

– Тихо, він спить. Не буди його. Давай ми легенько знімемо з нього оте блискуче ганчір'я, що на нього начіпляли.

– А навіщо? По-моєму, йому так гарно.

– Ні, Наталю. Ласунчик має прокинутися таким, яким він був, вдома, у своєму кухлику. Тоді він скорше згадає і тебе, і мене, і свій дім, і півника. Нехай думає, нібито все, що з ним було, йому просто наснилося. Так буде краще.

– То ми Ласунчику не скажемо правду?

– Скажемо, Наталочко, скажемо. Але потім, коли він все згадає, коли він стане таким, яким він був.

– А як не стане? Ну... А як він нас не пригадає?

– Думаю, що рідний дім поверне нам Ласунчика таким, як він був.

– Тільки ти не йди, Топе, аж доки він не прокинеться. Побудь з нами.

– Гарзд. Побуду.

Раптом Ласунчик поворушився, потягнувся, і розплющив очі.

– Ой, де це я?

– Ти вдома, Ласунчику, вдома, – спокійно сказав Топ.

– Чекай, Топе... То виходить, що я спав?

– Він назвав мене по імені, – тихо прошепотів Топ, а вголос сказав:

– Так, Ласунчику, ти довго і міцно спав.

– І все це... Виходить... Мені наснилося?

– Що саме?

– Ну... Пишні хорони, танцівниці, якісь клоуни і багато-багато цукерок.

– Напевно, наснилося.

Ласунчик почухав лапкою вухо і непорозуміло сказав:

– Ні, не наснилося. Все це зі мною було. Я був у такому блискучому одязі. Де мій одяг?

– Не вигадуй, Ласунчику. Це тобі наснилося.

– А ця дівчинка... Вона зовсім не схожа на княжну. Це не княжна?

– Ні, не княжна. Княжна теж тобі наснилася. Це Наталочка, котру ти знаєш і любиш.

– Наталочка... Щось таке... Дуже знайоме. Ні, не згадаю. Щось зі мною таке сталося. Топе, я часом не захворів?

– Може й захворів. Трохи. Наталочко, винеси його надвір. За ним вже

давно засумував півник Кукурік.

А надворі світило сонечко, і було навіть спекотно. Тут літали пташки, кудкудакали кури, гелготів індик, кукурікав півник.

– Привіт, Ласунчику, – закричав Кукурік і захлопав крилами.

– Де ти так довго був?

– Я... Не знаю. Спершу я був у казці, а потім довго-довго спав.

Півень засміявся.

– Мені здається, що ти ще й досі не прокинувся. Хіба ж можна спати в таку погідну днину? В такий день треба вставати разом з сонечком. Як я.

І тут Ласунчик все згадав: і півника, і Наталочку, і навіть свою пісеньку, яку він сам придумав і яку ледве не забув. Згадав і тут-таки її заспівав:

«А я песик забавковий.

В мене є багато справ.

Я нікого і ніколи

Ще в житті не покусав».

– Все в порядку, Наталочко. Маєш тепер свого Ласунчика. Аж тепер він до нас повернувся. Він все згадав. Він заспівав свою пісеньку. Тепер він знову твоїй.

Потім Наталочка розкаже Ласунчику про все, що з ним трапилося. Дівчинка навчить песика, що ніколи не можна забувати свій дім. Це дуже небезпечно. А потім несподівано навіть для Топа Ласунчик став швидко рости. Він вже не вмщався в свій кухлик. Кухлик поставили на полицю, а Ласунчик спав тепер у фотелі. Топ дивувався з таких перемін, а потім сказав:

– Ти вже підріс, Ласунчику, а тому маєш бути розумніший.

– Я знаю. Мені дуже соромно, що я був такий нечемний і завдав вам стільки клопоту.

ЗМІСТ

Замість приказки	3
Казка про дідовідовгі літа	5
Котяча школа пана Мурка	13
Казка про кухлик, про песика і чарівника Топа	27

Літературно-художнє видання

Тетяна ФРОЛОВА

КОМУ КАЗКУ, А КОМУ БУБЛИКІВ ВЯЗКУ

Казки

Авторська редакція

Ілюстрації *Марії Василенької*

Підписано до друку Формат 60х84/8.

Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Georgia

Ум.друк. арк. 7,9. Обл.-вид. арк. 2,78.